

Bin angmaykuy toto angpønjo'

Lengua zoque

San Miguel Chimalapa, Oaxaca

Segundo grado

NOMBRE DEL ALUMNO (A)	
ESCUELA	GRUPO
POBLACIÓN	
ENTIDAD FEDERATIVA	

Este libro de texto ha sido elaborado por el Gobierno de la República y se entrega en forma gratuita a los niños de las escuelas primarias del país.

Los juicios y opiniones de los maestros, de los padres y de los alumnos son muy importantes para mejorar la calidad de este libro. Sus comentarios pueden ser enviados a la siguiente dirección:

COMISIÓN NACIONAL DE LIBROS DE TEXTOS GRATUITOS

Rafael Checa núm. 2 col. Huerta del Carmen
C.P. 01000, México, D.F.

Las obras de arte que ilustran las cubiertas de los libros de texto gratuitos son representativas de las grandes etapas del arte mexicano. Constituyen un valioso respaldo educativo y son motivo de orgullo nacional.

SEP

Bin angmaykuy toto angpønjo'

Lengua zoque

San Miguel Chimalapa, Oaxaca

Segundo grado

Libro de texto en lengua zoque de San Miguel Chimalapa, Oaxaca.

Elaborado en la Dirección General de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica de la Secretaría de Educación Pública

Autor

Enrique Cruz Lorenzo

Asesor

Rafael Gamallo Pinel

Colaboradores

Elidio Jiménez Gutiérrez, Raúl Sánchez Domínguez, Cuauhtémoc Martínez Gutiérrez, Adelaido Jiménez Cruz, Andrés Cruz Pérez, Gelasio Sánchez Morales, Evodio Miguel Cruz y Aristeo Cruz Sánchez

Fotografía

Archivo de la Dirección General de Educación Indígena y Humberto Pacheco

Diseño de Portada

Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos, con la colaboración de Luis Almeida

Ilustración de portada

“Vendedora de frutas”, Olga Costa (1913-1993)

Óleo sobre tela, 1951, 195 x 245 cm.

Museo de Arte Moderno, INBA, CNCA

Reproducción autorizada por el

Instituto Nacional de Bellas Artes y Literatura

Fotografía de Portada

Javier Hinojosa

D.R. © Ilustración de portada: Olga Costa/INBA

D.R. © Secretaría de Educación Pública, 1995

Argentina No. 28

Col. Centro, C.P. 06029

México, D.F.

ISBN - Obra general

978-968-29-7413-7

Parte 2

978-968-29-7414-4

Primera reimpresión 2003

Segunda reimpresión 2006

Tercera reimpresión 2008

Sexta reimpresión 2012

Impreso en México

PRESENTACIÓN

El libro de texto en lengua indígena, está pensado para que los niños dominen la lectura y escritura en su lengua materna. La enseñanza a partir del lenguaje del educando garantiza el aprendizaje, debido a que se facilita la comunicación y como resultado se obtiene la comprensión y un mayor aprovechamiento escolar

El libro está elaborado por profesores indígenas con experiencia frente a grupo y conocimientos profundos de su lengua y cultura. La elaboración se hizo a partir del enfoque pedagógico que recomienda el Programa Nacional para la Educación Primaria 1993, de esta manera se cuenta con materiales actualizados que dan respuesta a las necesidades de aprendizaje de los educandos acorde a los avances del conocimiento educativo, propósito del Acuerdo Nacional para la Modernización de la Educación Básica.

Este libro es una propuesta para ser enriquecida en forma permanente; con los resultados que se obtengan de la aplicación en el presente ciclo escolar, se realizarán las adecuaciones necesarias correspondiendo a las necesidades de aprendizaje y a las perspectivas lingüísticas y culturales del niño.

Los comentarios de los profesores, padres de familia, comunidades y organizaciones civiles, indígenas serán de gran valor para su actualización.

Agradecemos a los profesores bilingües, supervisores escolares, jefes de zonas de supervisión y padres de familia por su entusiasmo y participación en la revisión de la primera redacción del libro en lengua indígena para primer ciclo, cuyas recomendaciones enriquecieron los contenidos temáticos.

Okmangkuy

Bi angmaykuy toto angpønjo, tsøki winjok amintø, bi unedøkaygo' øy jowanxukpa y jayoxukpa biy angpøng tsamejo. Bi angmaykuy une iy angpønjo muxoba, dexe nømoba tsame iy yøktø'øba.

Bi angmaykuy toto tsøkø muxobak angpøng pøng, yoxampø unedøkay jønang, øy muxpa bi tsame y bi jejkuy pøngdøkay øyti. Yø toto tsøki ney dexe junan tumødøkay angmaykuy toto 1993, dexe øn angitampa yejaama' xeje angmaykuy toto en tedampa muxoxukpago' bi unedøkay.

Yø angmaykuy toto, yø tum winjok jae nømoba øn yak wøjødampø jemji jaama', øn amadampa wøjø nøkoba bit yoxkuyjo yø' amintø, øn yak wøjtsøktampa, muxoyxukpago' angpønjo unedøkay.

Bi tsame muxobadøkay øyti, jaatongdøkay øyti, kumkuy øyti, øn matonjadampa yak wøjødampago' yø' toto.

Yøxkomtsøkpa angpøng muxobak pøngdøkay, ankimobadøkay, jaatongdøkay øy nømø iy joixø yø jae toto angpøng tsamøjo bi winjok amintø.

PUEBLA

GUERRERO

GOLFO DE MÉXICO

VERACRUZ

TABASCO

OAXACA

Sta. María Chimalapa

San Miguel Chimalapa

Cieneguilla

Santa Inés

Benito Juárez

Emiliano Zapata

CHIAPAS

GOLFO DE TEHUANTEPEC

OCEANO PACÍFICO

ÍNDICE

UNIDAD	TÍTULO	PÁGINA
1	Angmaykuy tøk	13
2	Bin Tsøktampak yoxkuy yuj kuyjo y Tøkjo.	63
3	Bi tuj Takpa Jømjiyok, dexe nø' Jowa Tsøkpa Kumkuydokayjo.	117
4	Bi ney nax.	149

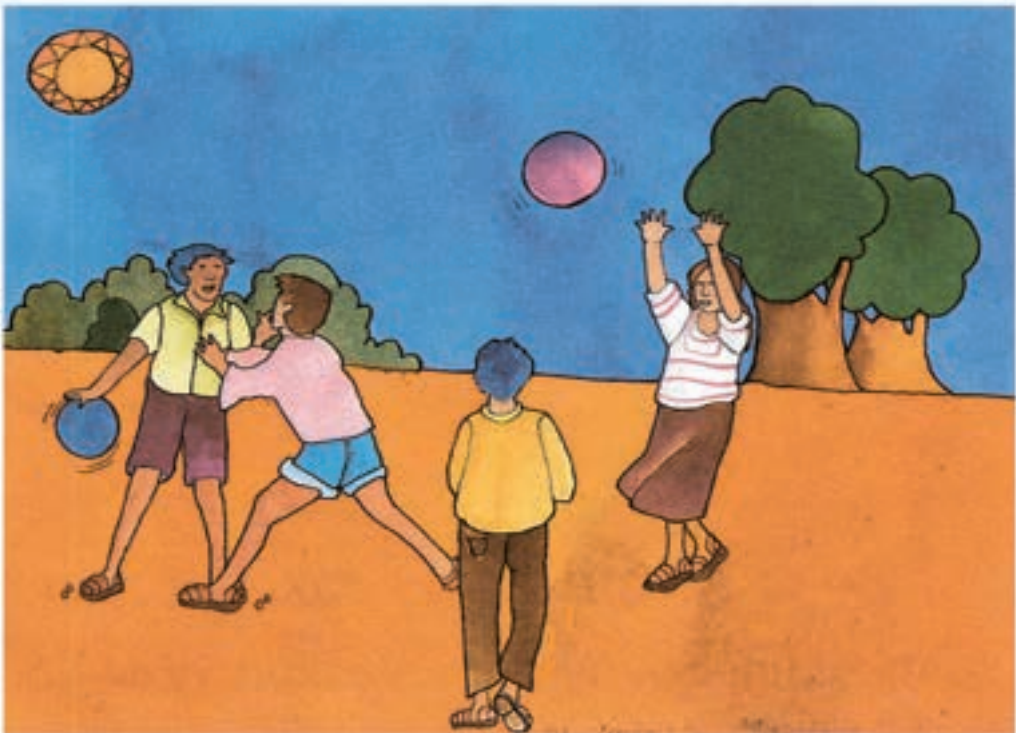

Angmaykuy tøk

Jømji bi unedøkay anmayxukpa yø tøkjo.
Deji muxoxukpa.

Unedøkay angmaykuy tøk jonjo.

Unedøkay møtsøkpa angmaykuy tøk winjon.

Unedøkay yoxukpa.

Unedøkay jøyø penxukpa.

Angmaykuy tøk

Bi angmaykuy tøk dø yak muxodampa, gaji nømjadampa junang jøjtampa, neydexe tí bin yoxtampa. Unedøkay tøkøxukpa wakxin gaji, biy jaatongdøkay yoxukpa, øy juyxukpa go' nijaydøk. Ixtentan bi angmaykuy tøk, uwi jaytamø.

Wane jømjyok tsajin pøndøk.

Kumkuyjok pøngdøkay tukxi wejxukpa bi wajtenkuy oktsøkpa tentsøyokuy, yønyønnøba kukjo bi nax tujkuydøkay møjmø angjøypa.

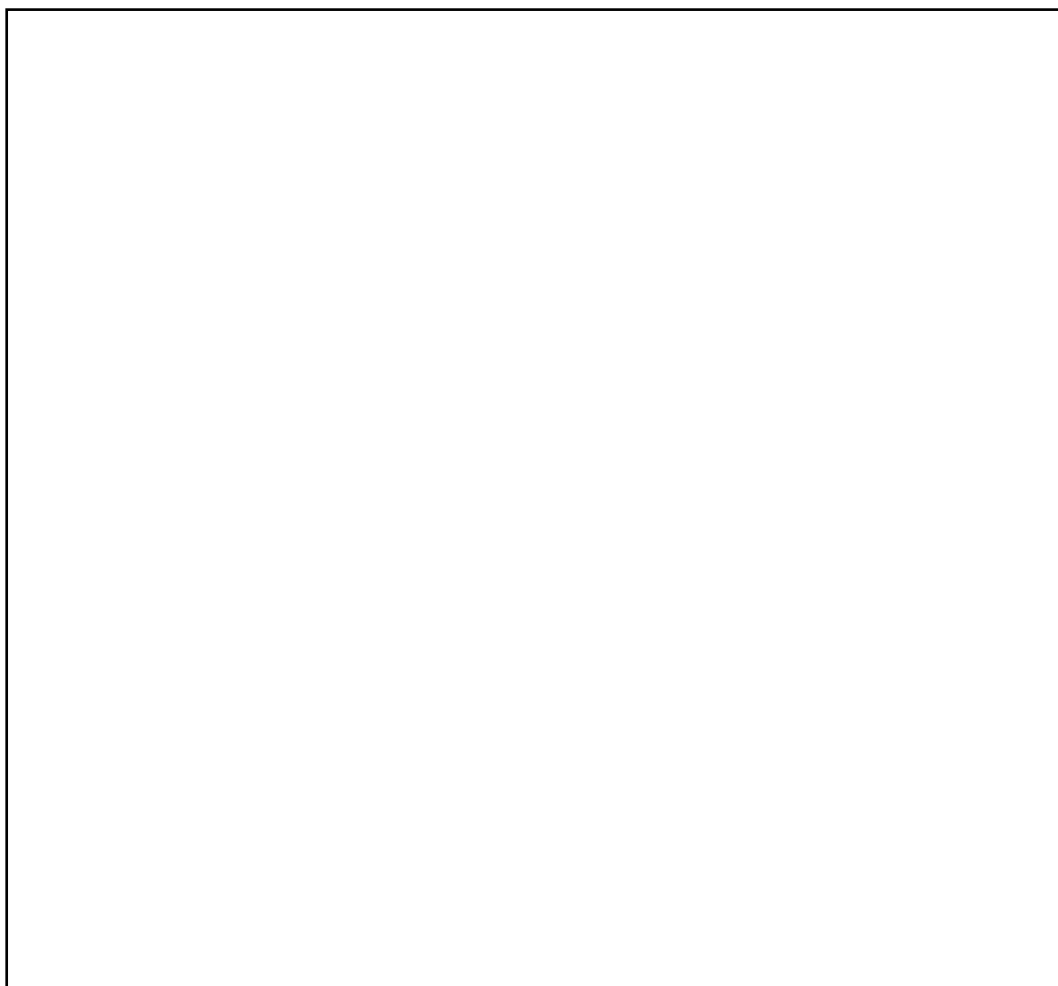
Kumkuy watpakø døm kopakjo nantsum jøyø ya tukxinømø bit maxan pøng ankimoba, bi tsapkojapjo jaypa bim nixøn maxan pøng wikijønang øy jayø.

Yetspa bit tum eat tuxipøng øy pøktøba bim peene okox nax, nijamine mix tøbat kumkuy bi tsapkojap tum kotsonkuy manakjo' mi tsiwø.

Kumkuy kumkuy døm manakdøkay mix yak majaxpa jexpekxukpa ey je'døkay, xawa xempe wejankukapa tukxiapa mangnøba.

Mixgo' bi xejketjeyø nantsum jøyø tum nijaminokay de' døkay go', tum kuy jøyø øm tsøkmuxø mixgo' tum wøjø tsotøk de'døkag go'.

Tsøkø junang bim angmaykuy tøk.

Jayø tíyanja' tøba øm angmaypa.

toto jayokuy

kuadernu

jayokuy

lapis

yakowakuy

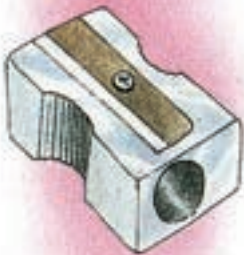

borador

køngokuy

kolor

wøkoba

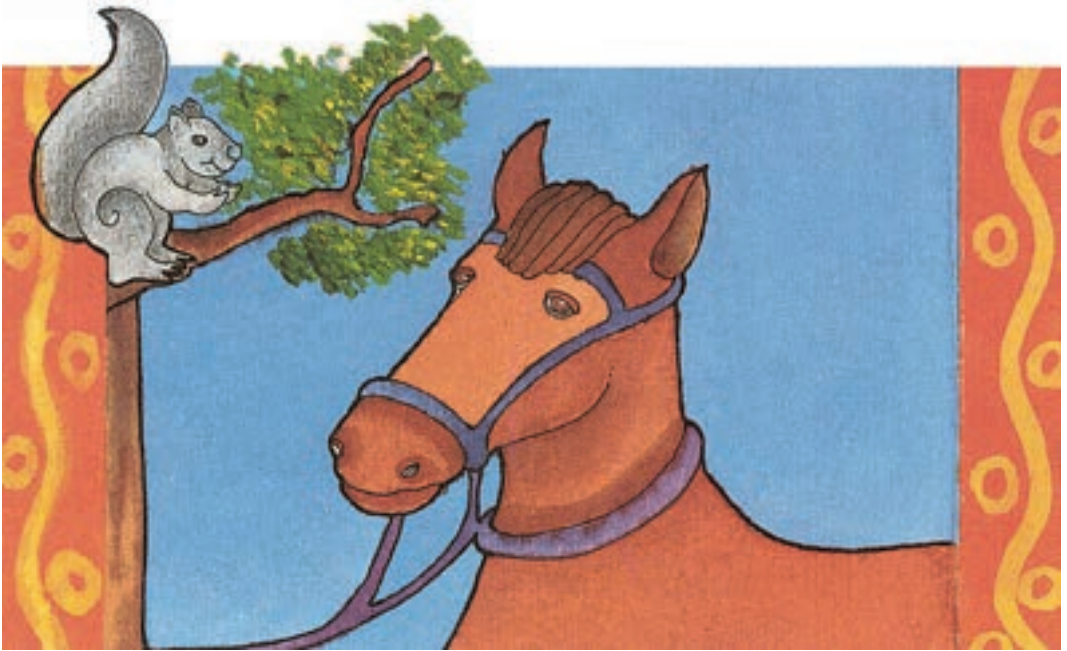
sakapunta

utsokuy

regla

gayu	jaypiyu
bejcha	tsømipøn
kafé	tam nø'
santu	komaxan
marimba	xempe
koneju	jøng koya
puerta	angkøykuy
sumbreyu	køjap
jacha	wøtokuy
machete	tøng'okuy
kamisa	yøkwij
moso	jaktukø

Bi bejcha tsampa kurujønang.

**Bi kuru nøy pakxukøwø bi bejcha
jønang kuyjo. Bi bejcha Laxu
tsømwikpa øy wintujo.**

**Bi kuru øy nømjayø bi bejcha
nøki bim tøkjo, gaja gay dø
mok øyø øm køxpage'. Øy oknøkøyø
øy patø tum legu.**

Jayø bi tsamedøkay okmanpa b, l, r.

b

l

r

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

bi	Bi nu' nø' ukpa.
bin	Bin tøkjo xøng'anømpa.
bejcha	Bi bejcha køxoba yujkuyjo.
kuru	Ap kuru kuy ankax køxi wikpa.
laxu	Jak pøji bi laxu.
chimalapiya	Chimalapiya tsuxpa bi tsamkuy.
chimalapa	Bi nax mønøjø iy nøji chimalapa.
bim	Nøki bim tøkjo.

Jayø xejø tsame øy tsøkpa.

oraytanøk _____

tomøbam _____

lego _____

kuru _____

kø mang'øba _____

angkimoba _____

køxoba _____

Meke tsame.

Tum jama' tsamxukpa bi unedøkay,
tijxukø jøytijø yoxkuy møtsxuki,
øy møtspa wikxukø biy tsetse tøk
y yay pakjaxukø. Øy tsonxukø tum apu
pøng, øy ontsøkøxukø jutøn patømpa
bi jøytijøk maxantøk, ga' angtsong'oyø
gaja bi tun øy nøji takxi jøyø.

Bi unedøkay yay møtsxukam bi tun
ya muxoxukø. Pitsko mixja angmaytama,
dexe øm nøktampa eyak kumkuyjo, øm
muxtampa ju' bim nøktømpa.

Antsoa bim ontsøkøba y jayø.

Nømø junang bim angmaykuy tøk.

Tí yoxkuy øm tsøkpa bi angmaykuy tøkjo.

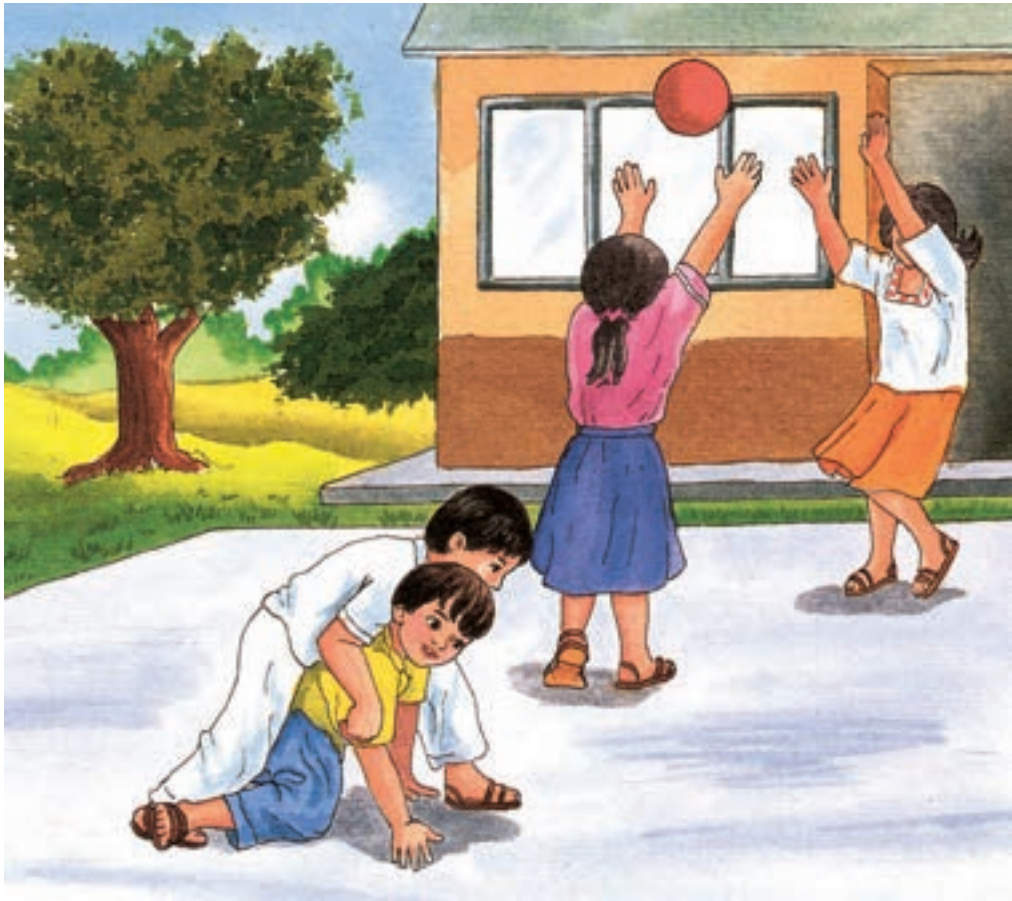
Jutsøn une øm angmaytampa gaji.

Tiyø øm møtsødampa okjejkyjo.

Tí yoxkuy øm tsøkpa angmaykuy tøkjo.

Tíyanja øm muxø bim angmaykuyjo.

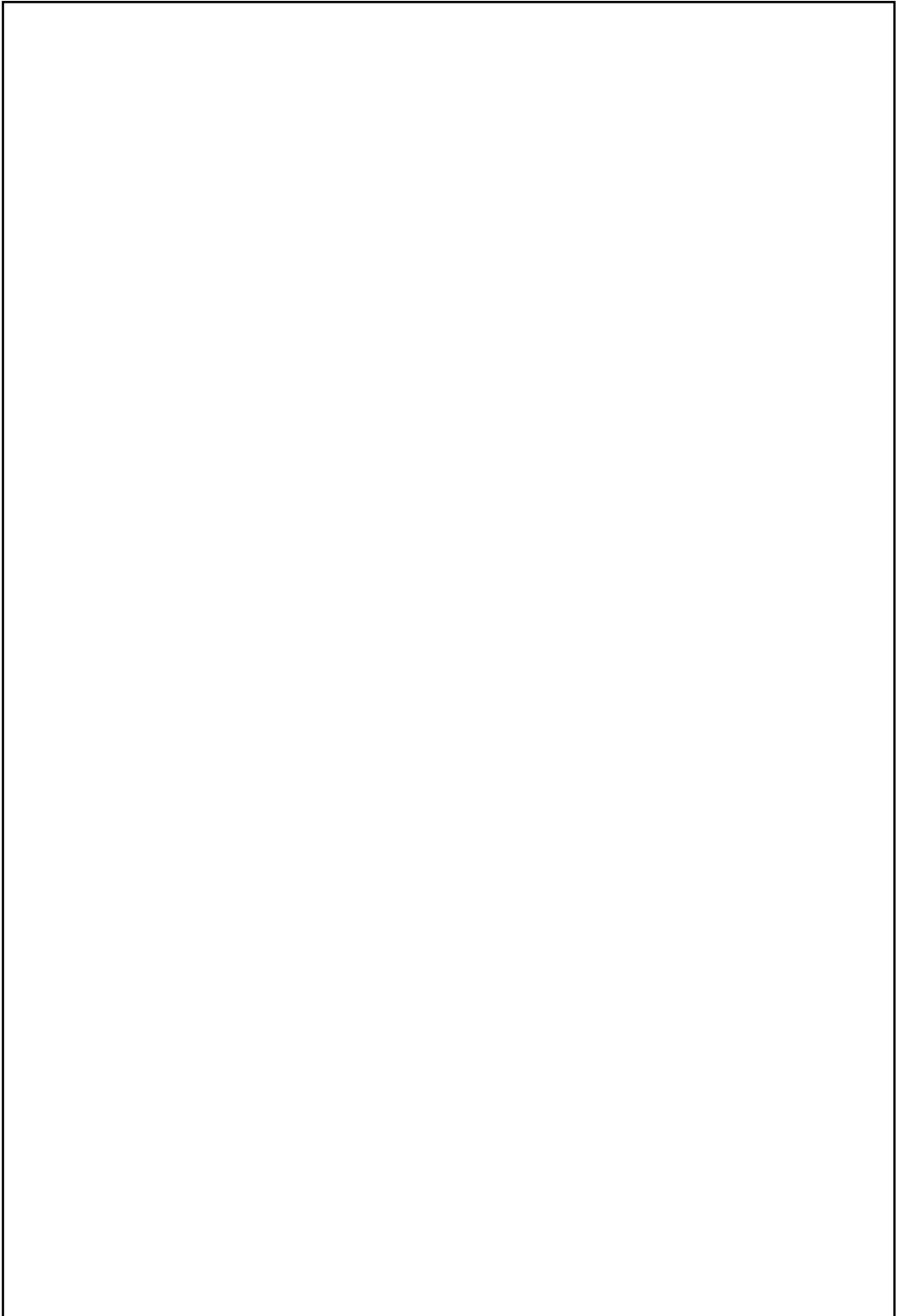
Tigo' jemji une angmaypa.

Møtsi.

Bi okjejkuy tsøki angmaykuy
tøkjo, tø'ømpa bi unego' øy
tsøkpa eyak yoxkuy. Ga yoxkuy
øy tsøksukpa møtsøba y yoxpa,
bi une øy jam'okuy wikpa bi
møtsijo, poyñøn øy okjon'øba biy
angmaykuy. Pitsko tøji une yay
tøkøtø angmaykuy tøkjo jonjo.

Nømø y jayø tí bim tøba døm okjejkuyjo.

Møtsi wane.

ama winjonan, ama jøxjonan,
ama tsapjonan, ama køjonan,
ama yøjon, ama gajan
tenwitudama, ney nuktamtaja
døm tsamkuyja'.

Tsøkøta eyak møtsi wane.

Øn tsøba tsangkuy.

Øn tsøba tsangkuy angnamtsu.

Øn tsøba tsangkuy oraytanøk.

Øn tsøba tsangkuy tsayjiyam.

Øn tsøba tsankuy tsujiyam

Øn tsøba tsangkuy jemji jaama'.

Øn tsøba tsangkuy wøkpajakjo.

lxø tsapjøk jayø, tsøkø mix eya.

Yujkuy yoxkuy.

**Bi angmaykuy tøkjo dø okox
pøntampa, biy tøm øn
tukjadampa, in køxadampa.**

**Jemji bi angmaypay unedøkay
yoxukpa. Gaji in muxtampa
junang dø pønodampa, junang
øn yukpøktampa. Degaji in**

pønøktampa ney tøkjo.

Umø nøkxukø jøytijø.

Yan muxe tí biy tsøkxukpa joji maxangtøkjo.

Nømxukpa yetsam bi xenpe.

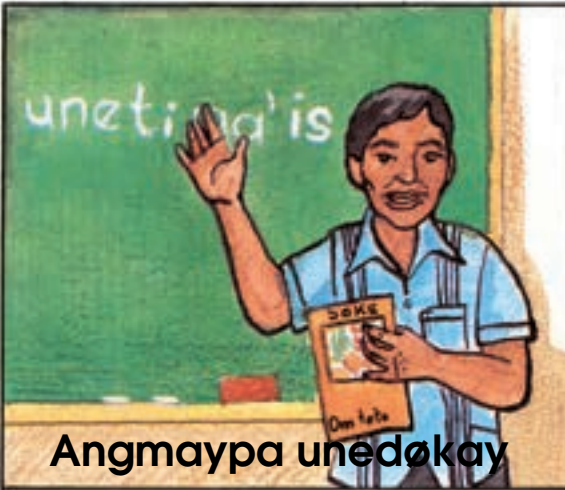
Pøkø dø tsamø tsapjø y jayø.

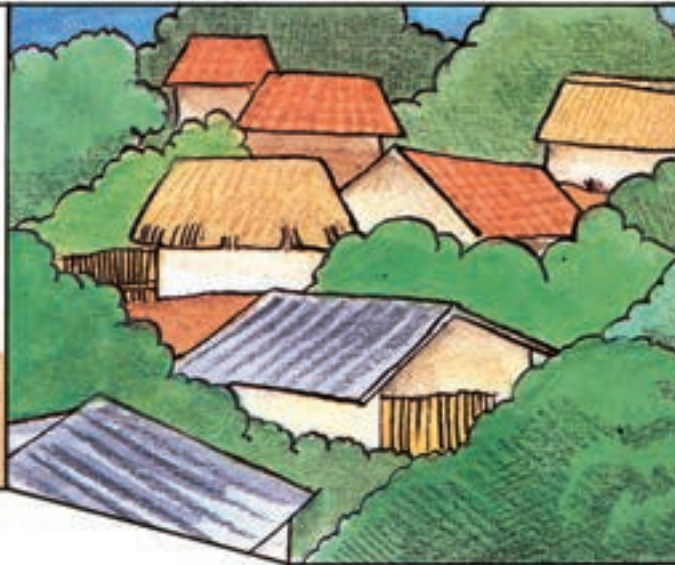

Unedøkay yoxukpa.

Bi angmaykuy tøkjo, tsøkøba eyak yoxkuy, gaji angmayxukpa junang møtsøba unedøkay, yote tsøkxukpa, bi muxoba øy nømjaba wanin unedøk, yak tøm pønøkø. Neydexe iy win etsokmanxukpa. Gay nø angmayoba, junan in tsøkpa bi xempødøkay.

Angmaypa unedøkay

Bi muxobadøkay
nømø øy angmayø
bi unedøkay bi
angpøn.

Junang tsøkømo

Juxtixa pøkison'oba

Køtsux fukpa bi une

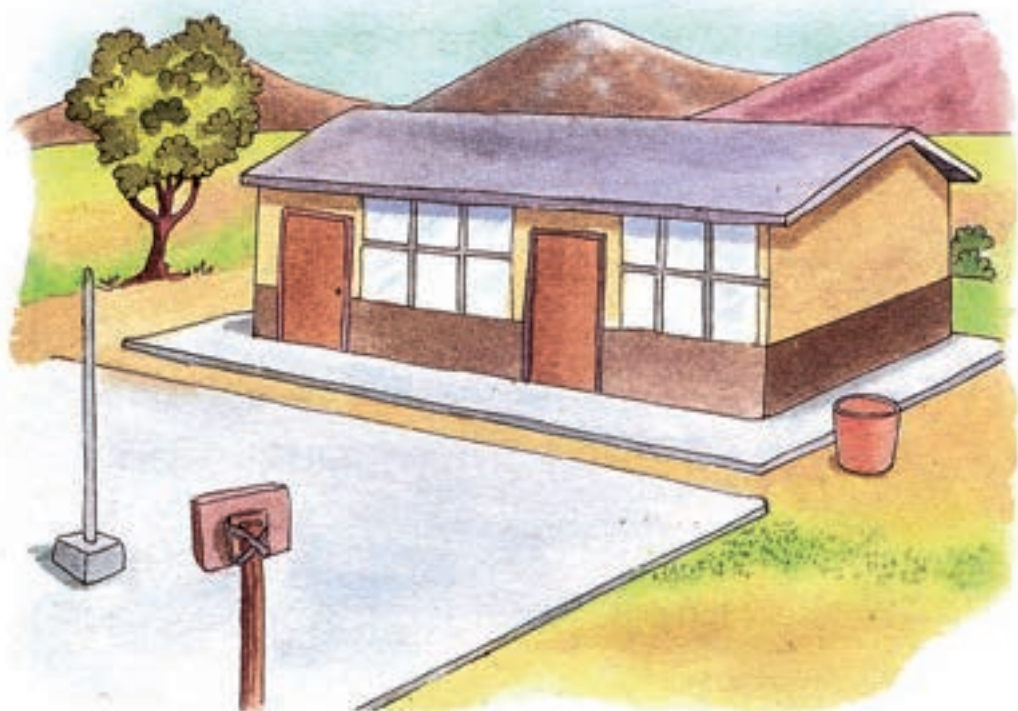
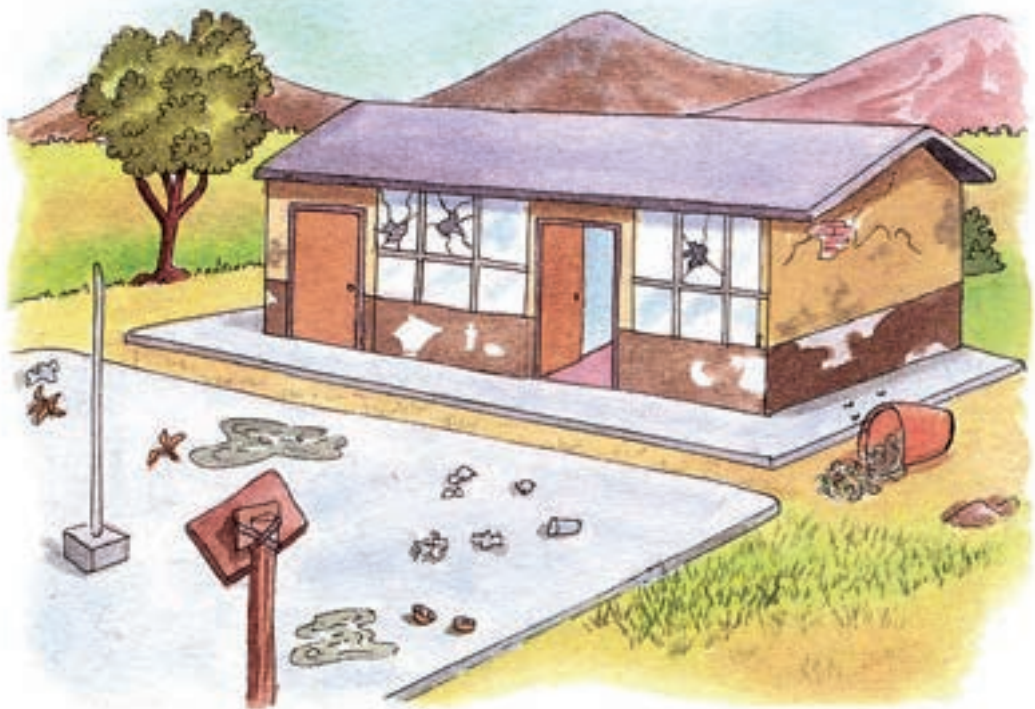
bi kumkuy.

pøtøk xepe, bi muxoba
tsøkø tum yoxkuy bi
unedøkay jønang.
øy kotukjayø biy
køtsuxdøkay

Une møtsøba

**Bi une yake øy jayø iy tsøkpa tum tsajnøbak toto
køxi, tí biy jaytøba.**

Yoxkuy angmaykuy tøkjo.

Deguinjowam kumunyoxpa ney jatongdøkay, gaxe tsøkxukø bi maxantøk, tun wøjtsøkxukpa, angmaykuy tøk øy pajxukø.

Biy yoxkuydøkay øy xøje tsøkxukpa. Ney dexe dey kumunyoxukpa bi angmaykuy tøkjo, mooso køjpagø', nøntiy tsamø, køwinam, jømji jak tukø øy amaba.

Nømjaokuy.

Mix nømjadampa jømji bi uney
jaatongdøkay joji tsaji tsøkømpa
tum tsame, dø bim manakja', junang
wikxukpa angmaykuyjo.

Ney dexe mintampago' øm kumunyoxtamø
bi angmaykuy tøkjo.

Jayø tum nømjaokuy toto mix.

Nøki angmaykuy tøkjo muxodampago'
tsintampa nøktampago' xønjo.
Yoxtampa mok jøxpøktampago'
køyujtampa bi mok tømago'
bi yooma' anetsampa køxodampago'.

Tsøkøta eyak yoxkuy tsamø mix.

Santuyjama’.

Tumpon tijtamø bin awin iy tøkjo, biy santuyjama’, yoxtamø døxja xøjødamø, nømø biy mama minodama øm køxodamø, piyu xix, xukø ga’ tsiguetamøwø pajakpø, poytsøntamø, xejø une yetse. Degaji dø nømø døx, dexe tsøkpa bin tøkjo.

Jayø tiyanjak xøn tsøkømpa døm angmaykuy
tøkjo.

Bi ok piyu øy angmaypa
biy manakdøkay junang
køxoxukpa.

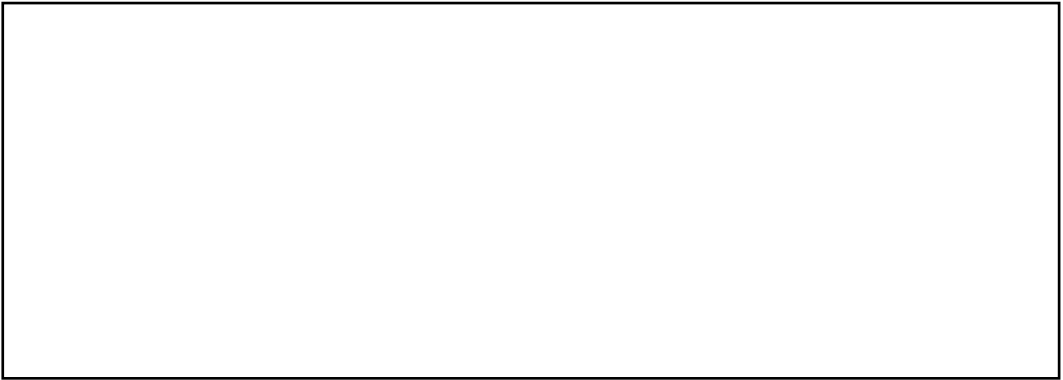

Yøji nømø angmayø
yakø øy køyukpoyøxukø
bi powi.

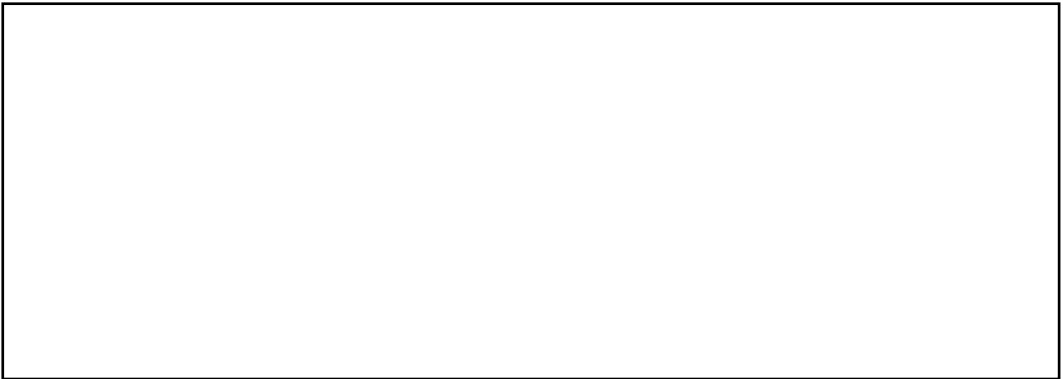

Ok piyu y bi jaya piyu
øy anmayxukpa biy
manakdøkay, junang
wanxukpa.

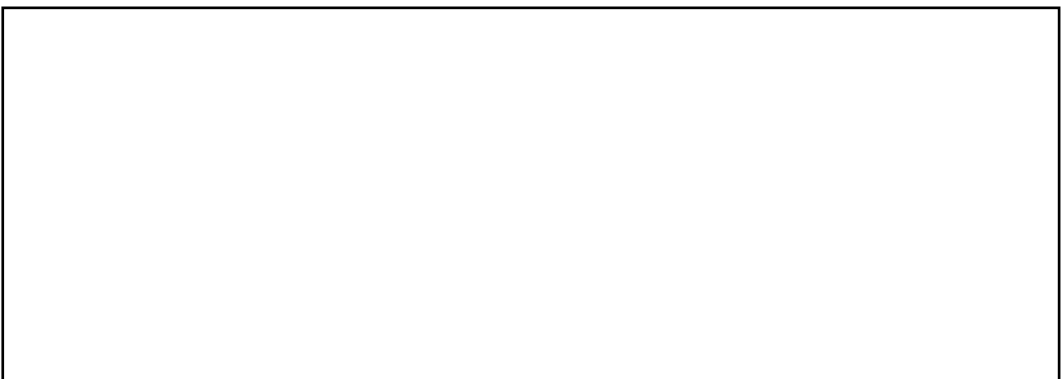
**Angtsoa biy ontsøk'okuy y tsøkø mix øm nømpa.
Tí biy angmayø bi ok piyu biy manakdøkay.**

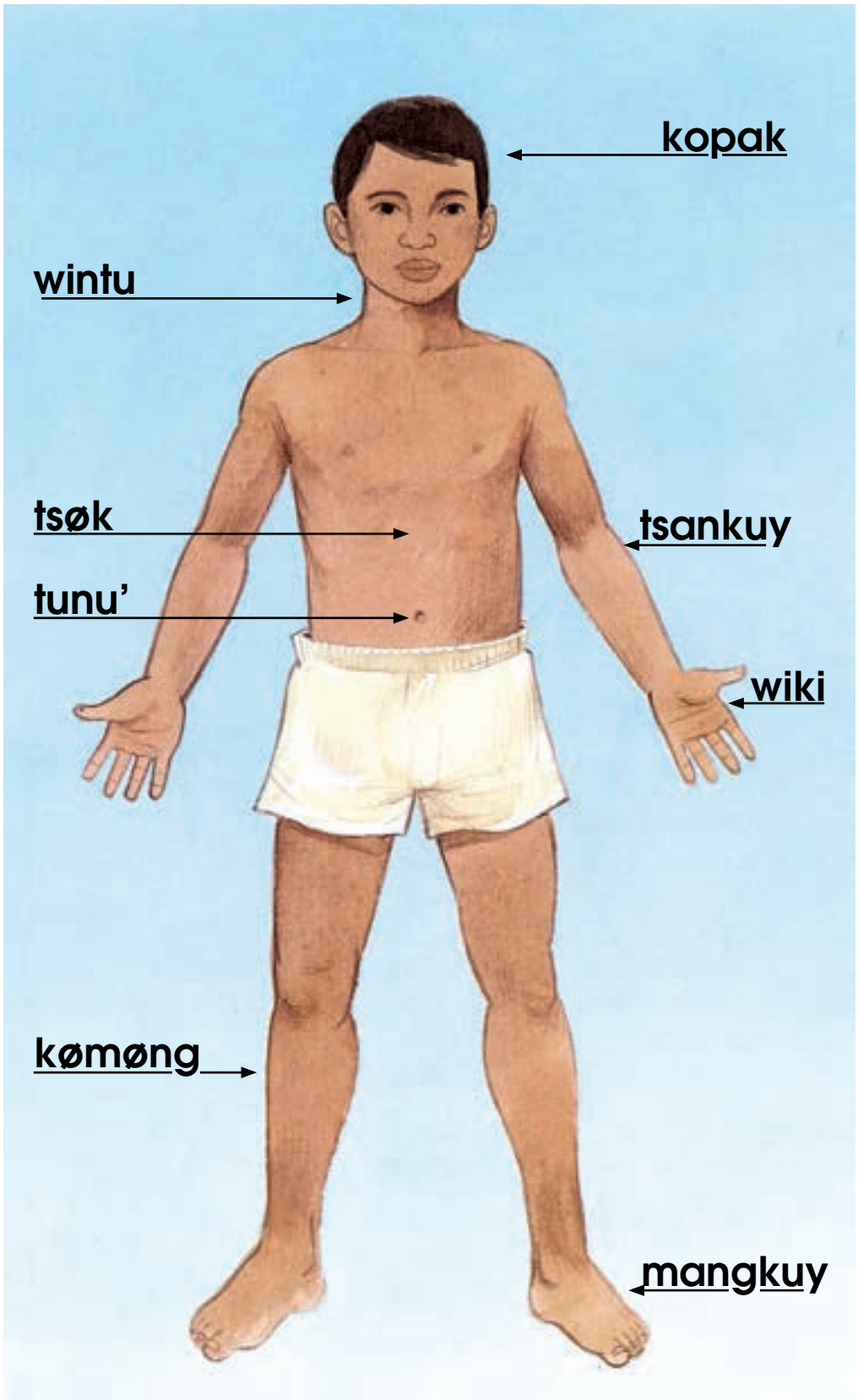

Jutsøn manak øy angikpa bi ok piyu.

**Tí bi yakø poyukpoyø bi ok piyu biy
manakdøkay jønang.**

Jayø winaka øy nøjidøkay.

køpak

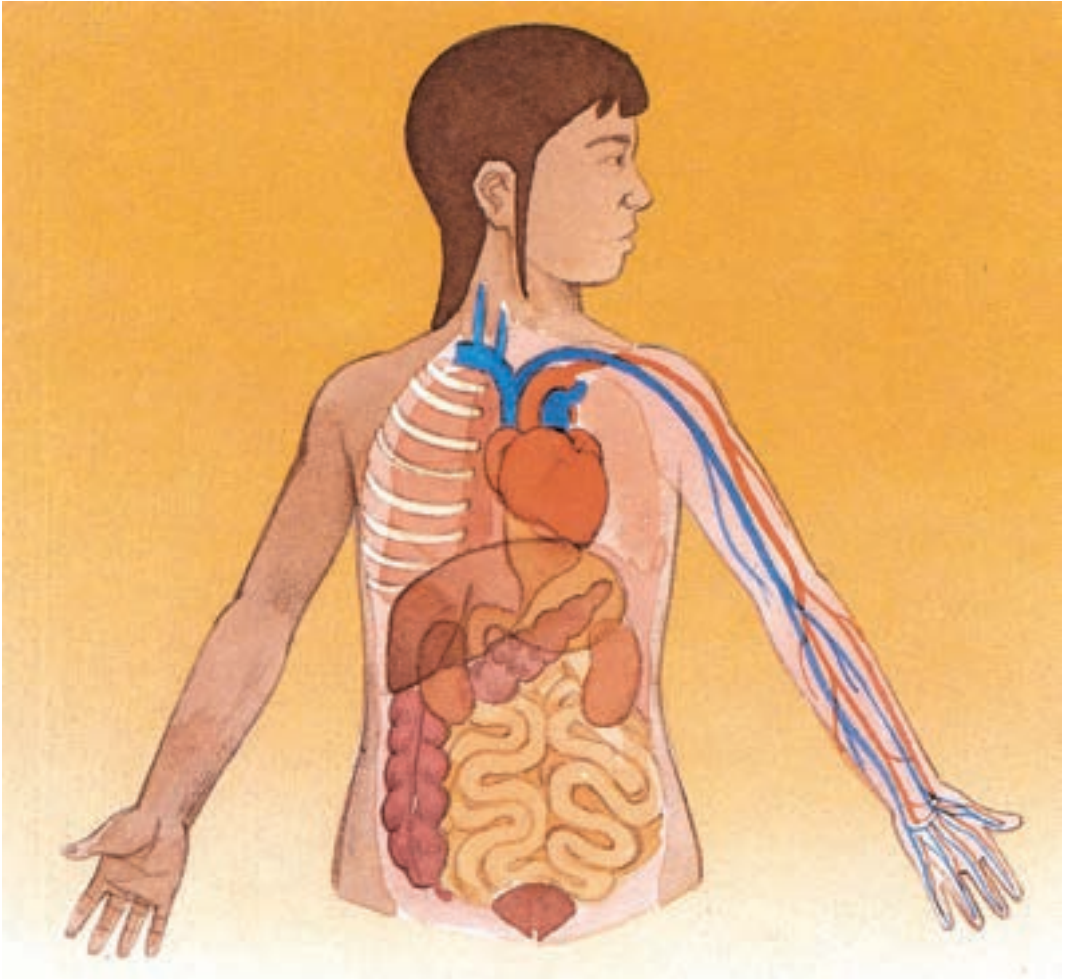
kinøk

tatsøt

jøp

witøm

kopak

Jayø bi nøy win iy nøji.

tsokoy

pat

pujuk

pak

nøpin

Tsuxne une.

Jak wøyø øm muxtampa biy
nøjidøkay biy angikpa ney win.

Dexe øn muxtampa junango' øn
ixtentampa. Wøyøgo' dø jøjtampa,
ya dø toyødama, witampa wøjø,
ya dø nitoytama yakju'

Alma R. Peltano

Yam tsiwø bit, øm awatpoba.

Tujo øm møtsøba bit, øm toyøba.

Øm pajakpø køxpa bit, øm tøts toyba.

Øm møtsøba nu'jønang bit, øm waxpa.

Wøkpajak nø' øm ukpa bit, øm tsøktoypa.

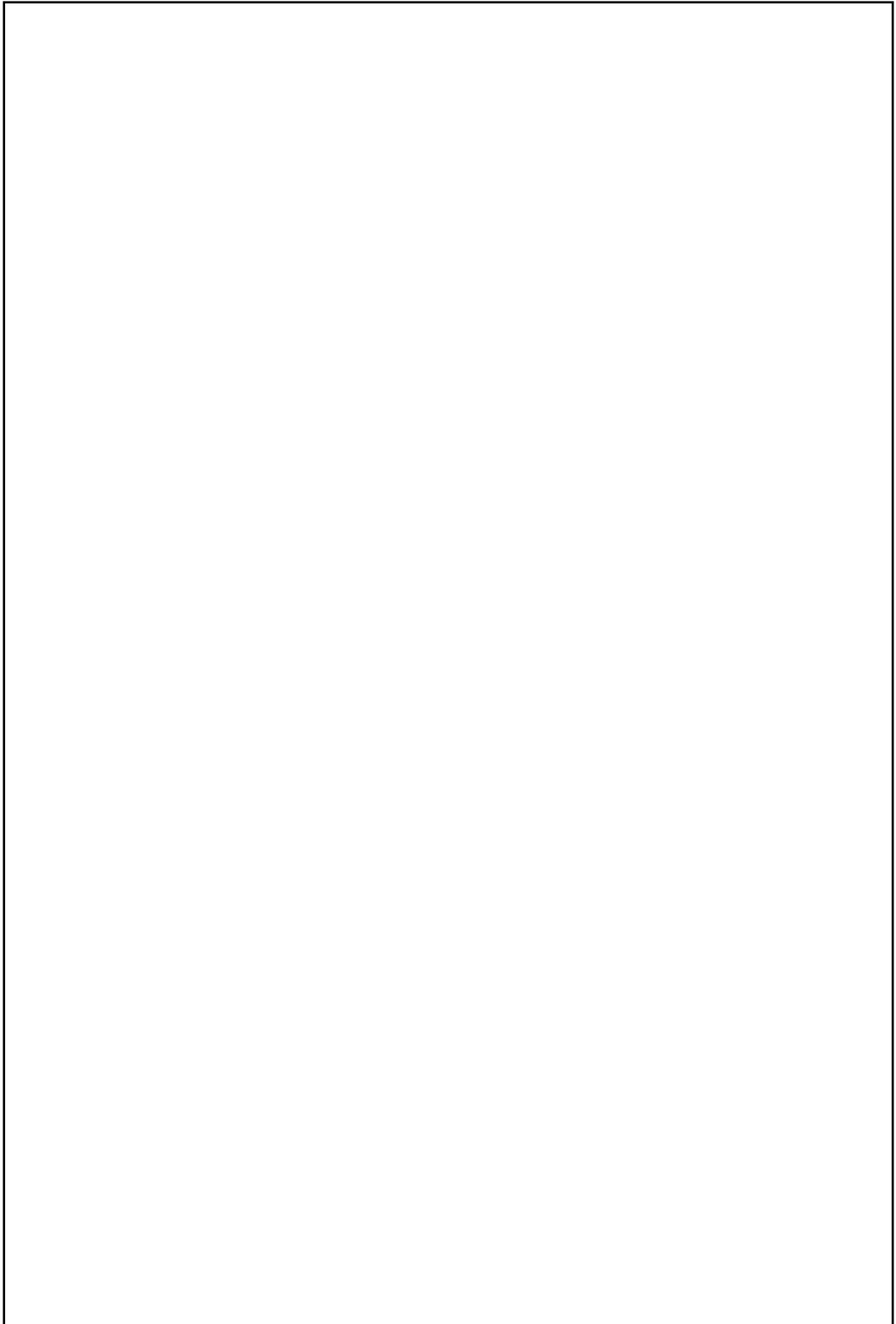
Jayketa eyak tsamedøkay.

Tsuxnø une.

**Tum ap pøng øy oktsamøba, ga'døkay
øy wakxingø ya toyøxukø, biy
mamadøkay yakø nømjaoxukø, uy
køxukø yakti biy pinxukpa tunjo.
Nuxpa nøn'uki biy ukxukpa, ya pajak
nø, iy jopinxukpa bi mok ya putse.
Pitsko ya toyøxukø.**

Nømø junang øm ixø bi winjok angmøk tsame.

**Deguinjo ja' bi ney jaatongdøkay,
ø y wøjtsøkpa iy windøkay ney
biy kumkuyjo. ya nøkxukø eyajon.**

**Ga' amintø ya møjmo ø y yojxukø
wøjxukpa. Yøtspa bi wøjtsøkoba
pøn, yak ixoba ti biy angikpa
y wøjø'aba. Ø y ukpa nutspa tsamø
nø, yak matspa iy win.**

Bi poj nø øy wøjtsøkpa
tsøktoya, øm yumpa biy
naka, degaji im ukpa
tsimajo.

Tsøwi ay øm waxpa
ø m wøjtsøkpa, ø m
tuxpa bit tum
tsajin.

Ayjøø tøømpa yak
wøjø'abago' kopak
toya, øm yak motpa
ojopit, øm watpa bim
Kopak.

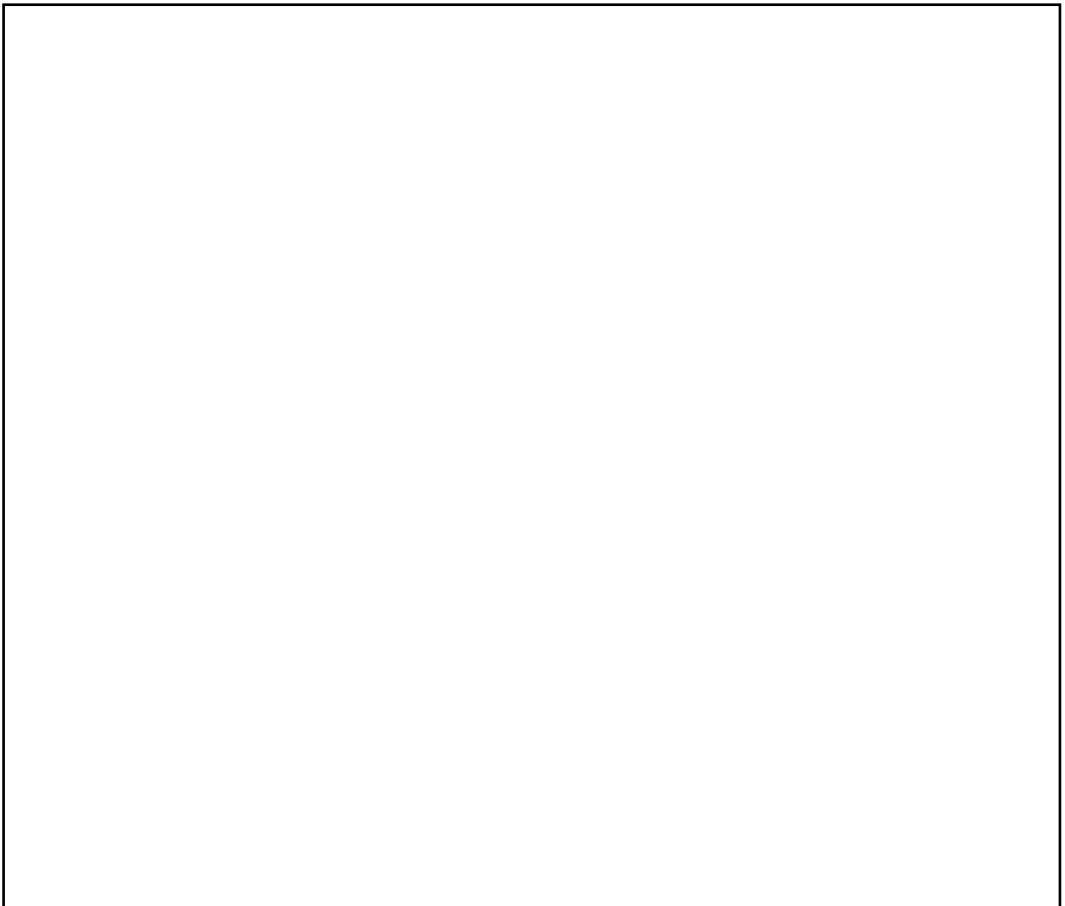
Bi mokø øm pokpa
tsajo, degaji øm ukpa,
ø y yak wøjø'aba
tsøkyumi.

Toya wøjtsøkokuy.

**Bi ayjøyø øy wøjtsøkpa bi
kopak toe. Yak mujpa bi ay ojopit,
degaji øy watpa biy kopakjo tum
yotepit, angtsaji y tsuji iy pøkwikpa
biy kopakjo. Joypit ya wøjø øy tsingø.**

Jayø eyak tsamokuy ay wøjøtsøkoba.

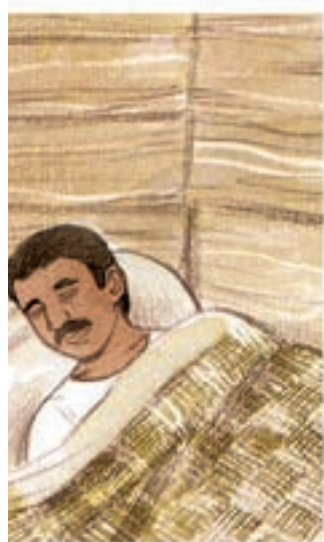

Toya pøng

Tum toya pøn øy oktsamøba junang wøj'awø, bi toya wøjtsøkpa øy nømpa, ga' yoxpa tsamøjønang, nøpujoba øy witø antsaji, øy møtsxukpaji.

Bi jaatedøkay toyøxukpa mangkuy toya, kopak toya. Gaxe ya jayø øy wøjtsøkpa, teji key tseke junang døx øm nømjaba, yay yøktø bi Ya wøjø. Tumpon øn wøjtsøkø tum pøn ya jayø, øn ixø gay yoxpam øy wite.

De tsoy uktampa wøjødampago'.

Bi tsoy øy wøjtsøkpa bi toya.

Kømøng toypak pøn yak matspa øy win.

Tsøts naka øm uktampa tsøktoyago'.

Bi moke nø' yak wøj'aba tsøkmokokuy.

Jayketa mix eyak tsame toya wøjtsøkpa.

Bi witøm tømpa
ixmuxudampago', øn
muxtampa jutiya tsuji
y kukjaama'.

Matong'odampa junang
angjøypa tun tønkuuy,
yak pan'oba, ponji y
yajø.

Øn muxtampa jøyjøy
wøjpa bit, putswøkpa
bi køxkuy y bi
jøyødøkay.

Bi tømðøkay øn
køxkipxtampapajak bi,
tam, nutspa ywayay.

Pintampa ney tsanguypit
komi bit, wakxin, woywoy
y pøji tum tsima'.

Jowane bi wanedøkay.

Øn angikpa møtsan
witøm, dø amaba go'
ti bin jaypa angmaykuyjo.

Bin tatsøk pit
dø maton'oba, ti
dø nømjaxukpa
bin chik wit awindøkay.

Kinøkpit øn xukpa
jøyjøy wøjpa bit bi
patanux y pajak wøjpa
bi jøyø.

Teji tots, dexe in
muxpa pajak bit bi
anaxa u tum bit
bi imunix.

Øn muxtumpa bi tsima'
bi komi, wakxin,
pøji y kono.

Jowane anwantsame.

Bi ney witøm
jejpa kopakjo,
ixmuxoba kukjaama'
ixmuxoba tsuji,
dø winøktampa tunjo,
pankuktsu monxøn kejpa,
øy ixpa tewanømpam bit,
xønkoj nømitin yuktenpa,
kukjaama' yoxokmanpa.

Ney tots øy muxpa
ti biy køxpa,
teji tøm pajak, tam.
Nø tsømwikpa tumøkjaama',
Ya okjeja, ya potsa
otonpa jemji jønang,
gay jopiwø jaate y yooma'.

Jayø eyak tsame bim jowanapø.

Bin tsøktampak yoxkuy yujkuyjo y tøkjo.

nax notspa

nipkuy

pung øyø bi mok

yaumok

chik mok

køyipa

mok ekpa

mok økxpa

Bi mok dø yak jejtampa

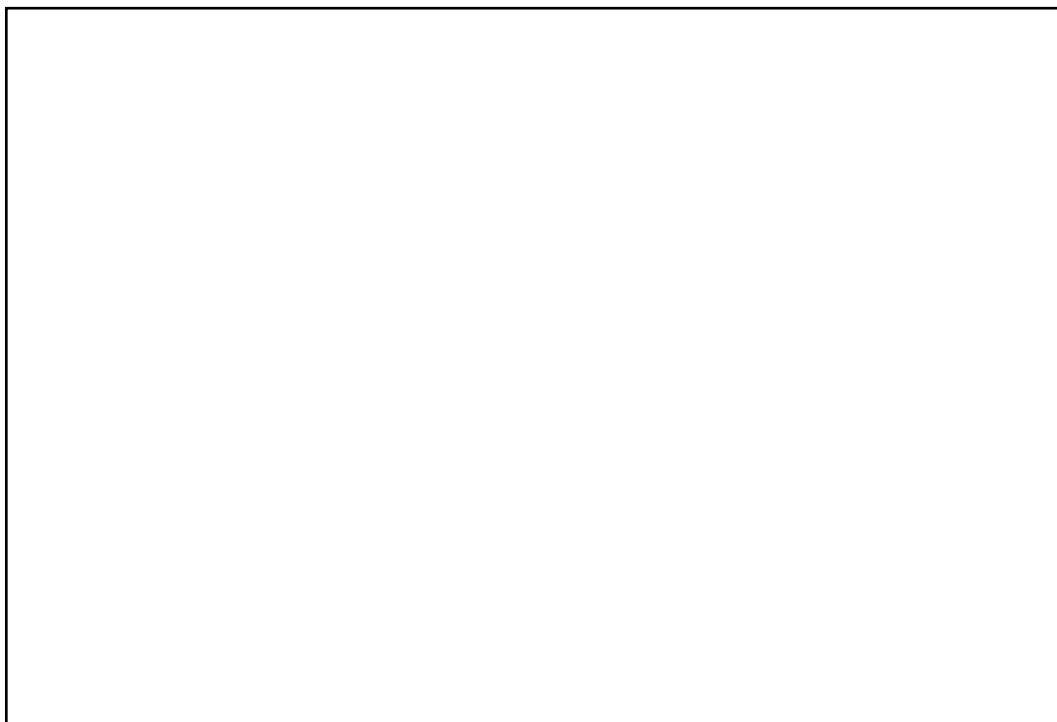
**Bi mok niipi tøømpa nenjago' bi
pøngdøkay, bi mok dø yak jejtampa.
Møjmo amintøam øy nipxukpa bi
mok ney tatbidadøkay, ney jatongdøk.
Winjo øy pakxukø junang øy nipxukpa
bi mok, degaji eyak tømdøkay.
Pitsko øn niptampanam y dø yak
køxodampa. Bi ane iy tsøkxukpa dø
mok, degaji øn køxtampa y dexe dø
jøjtampa.**

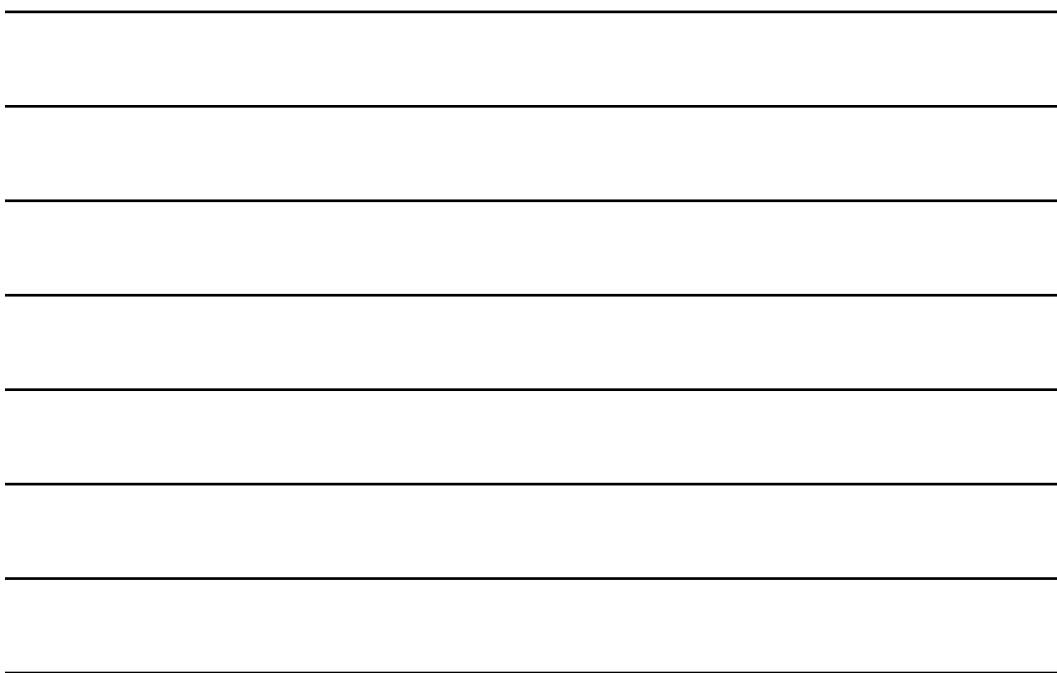
Junang yetsø bi mok.

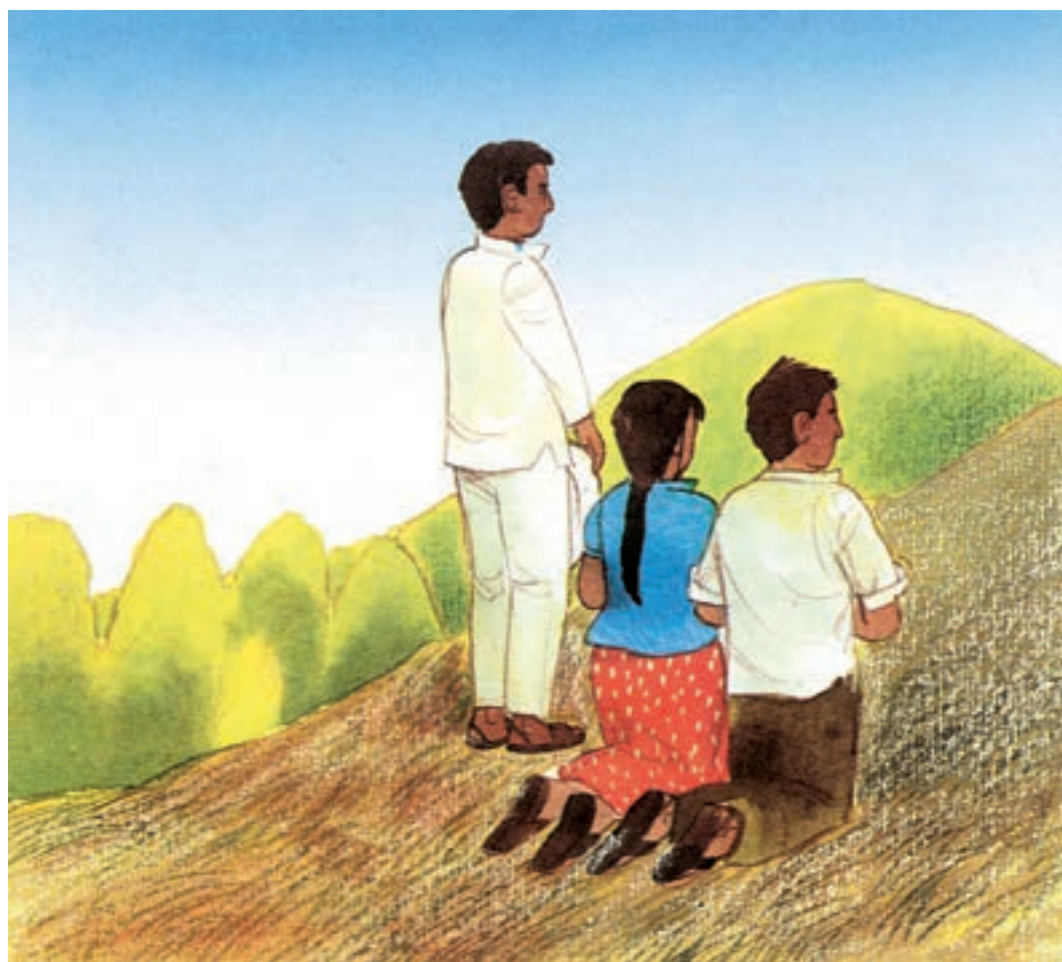
**Nømxukpa bi apøngdøk, nukudøkay
tsøminoyø bi mok puj. Yajijon øy
pøkminxukø, jayxukø møjmø jaama'
tungaxukø, okjejpaj minxukø tunjo,
yøtsxukø tum kumkuyjo. Gaji øy
tsakxukø y nøkxukø eyajonang.
Dexe iy nipokmanxukø bi pøndøkay.**

Tsøkø junang øm yoxpa mok yujkuyjo.

Jayø junan øm yoxpa mok yujkuyjo.

Apøng øy tsamtøkaba nax koyumi.

Xøjø tsampøn nøkpay tsame tsamkuyjo. Øy nømjaba bi nax iy koyumi, uy kinkawø øy ok yujøxukpa bi kuydøkay. Gaji nipa' bi pøngdøkay, yakø iy nømja bi xawa y bi tuj uy tsøkxukø yakti nena', yak tøma bi mok.

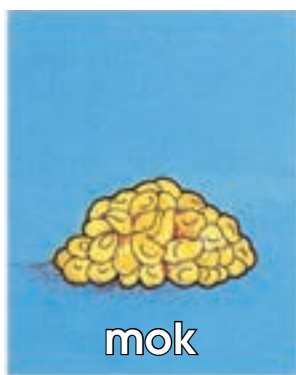
Jayø jutsøn pon iy tsøxukpa bi tsame.

Nømø eyak winyawa tsamø øm muxpa.

Matumu yak kumunyoxta.

Matumu anji kumunyoxta bi pøngdøkay, nøkpay xaokø, nipxukpa y køyujxukpa. Yø kotsonkuy iy tsøkxukpa bi jaate'døkay y bi yooma'døkay. Nøkxukpa øy mok økxukø, øy tsøminxukpa, ney gaxe iy øtsxukpa.

mok

yaumok

mok pak

xojok

ane

xox'ane

wayø

anejaxe

yo'

ukjeyø

uki

Jowayø bi muxobajønang.

Jayø køxkuy iy tsøxukpa mokpit.

Nømø junang øy tsøxukpa.

Bi nipa'

Tumøk jaama', kuyjo yoxpa
atspa jaama' ga' tej'awø,
jamay wøwiti witupa
y ya nømø døx dø potspa.
Jamatin teokuy tsøkpa
øy tøkjo nøntí tiy køxø
waykaxukpa biy manakdøkay,
ney dexe túmøk jaama' yoxpa.
Bi ankinoxukpa nømoxukpa
jmixja' yoxtama!,
døxja' mix tsidampa jemji,
dey ya mix angunødamam.
Bi øy wøjø tsøki nipa'
wøjø niipi øy yukpøkpa,
pitsko døm wøjø wit awin
tsøkø wøjø tsøki, um pakeke.

Junang yøtsø bi mok puj.

Tum pøn wikpa yujkuyjo, iy
ixpa iy witø tí biy pakpa, yuk'ixe
tsapjonang kuy ankax anji, tsene
møjmo akxi ney kotukxukøba.

Øy nømjaxukø bi pøng tim mætspa,
døxja' yøji mok puj edamø, øm
niptøba bit. Nekue bi pøng biy
tøkjonang, joypit tijketø yujkuyjo,
gay patam møjmo mok puj. Gaxe
nipokmangø.

Bi mok nipkuy.

**Pøngdøkay mok nipxukpa,
komi mok y wanin nakmok
øy ixtukxukpa bi tuj
takokmanpa bi.**

**Yay muxe jutiya okmanpa
ki tuj u xikxpaxta,
juuba bi møyø, ga'
nømpa joji nipokmanpa.**

**Teji amintø ya takø tuj,
tsokoy tøkøba y nømpa
yø amintø ya tøma
bin mok, ney gaxe iy tsøkpa.**

Jayø tun angmøk tsame bi mok øyti

Mok nipkuy.

**Mok niptan jemji
ø n køxtampago',
jaatongdøkay wikxukpa
yujkuyjo angnamtsu.**

**Mok pintan ø n patampa
un puntamø tunjo,
yukpoypa eyajonang,
degaji yam patam.**

**Yamtø bi mok bi
neytsi eya ga'
iy tøba biy tøkgo'
øy nipa' joypit.**

Jayø wanødøkay eyak yoxkuy øyti.

Bi tømðøkay

**Tømðøkay in køxtampa, ney tøkjo
ney dexe bi mok, xøk, mono, jemji
tøm nipa' biy yujkuyjo.**

**Bi mæng iy pønukpa tsamkuyjo
Y nø' aka, ya tøma yøjkaja.**

Jayø bi tømðokay iy naji.

Muxokuy.

Bi xøk øy xoxukpa, winjo øy
koxujpa, døgaji øm pøba tum
tsiba nøjo yak ponago'. Bi xuyu
øm yøkjupeba jukutøjo møtsang
tsima' nø' jønang, yøkpakøxukpa
bi xøk. Yumpa ora øm pøjaba
kana, kixawa y bi yoya yewe.

Jayø ti køxi øm køxtøba.

Jayø junang øy tsøxukpa tun køxi.

Dø yoxokmanpa jutiya takpa bi tuj.

Kanadan bi xøk jutiya yumpam.

Nøktampa xønjo jutiya okmanpa bi xenpe.

Dø angmaypa jutiya minpa muxoxukpa.

Dø yoteyojpa jutiya tsian.

Tsøkøta mix eyak tsamedøkay.

wakaxdøkay.

Bi wakaxdøkay yoxukpanø' ney
komo junang nønja. Nax notsxukpa.

Neydexë bi tsømipøn en nitsønwitampa,
dexë nøktampa yajø u eyak kumkuyjo.

Yoxkuyjo wikmokpa nønja jønang, tøm
tsømwikxukpa.

Jayø ti bin jøxpøktampa wakax anji.

Junang øy tsøxukpa bi tøpxi.

**Bi jepe winjo øy wøkxukpa,
øy pønøkxukpa biy tøkjo, døgaji
iy jøpxukpa biy tsani, øy yak
tøtsxukpa kuy wøkø køxi.**

**Bi apøng øy tsokpay nøkø y
tum chik jay'une øy wikpay
nøkø tum ankax kuypit.**

**Gaxe tukpa bi tøpxi. Degaji øy
okmanpa bi xuwi takuy, ney gaxe
øy tsøkpa bi kajtsay.**

Nømø junang øy tsøxukpa eyak yoxkuydøkay.

Niptampa junang angmaytamø ney
jaatong.

Xuyu tsøktampa junang nømjadamø
mambida.

chik nu' wojpa kom junang biy awindøkay.
Dø yaxtampa kom junang iy tsøkpa bin
jaatong.

Dø mok tsømpa kom junang bin atsi.

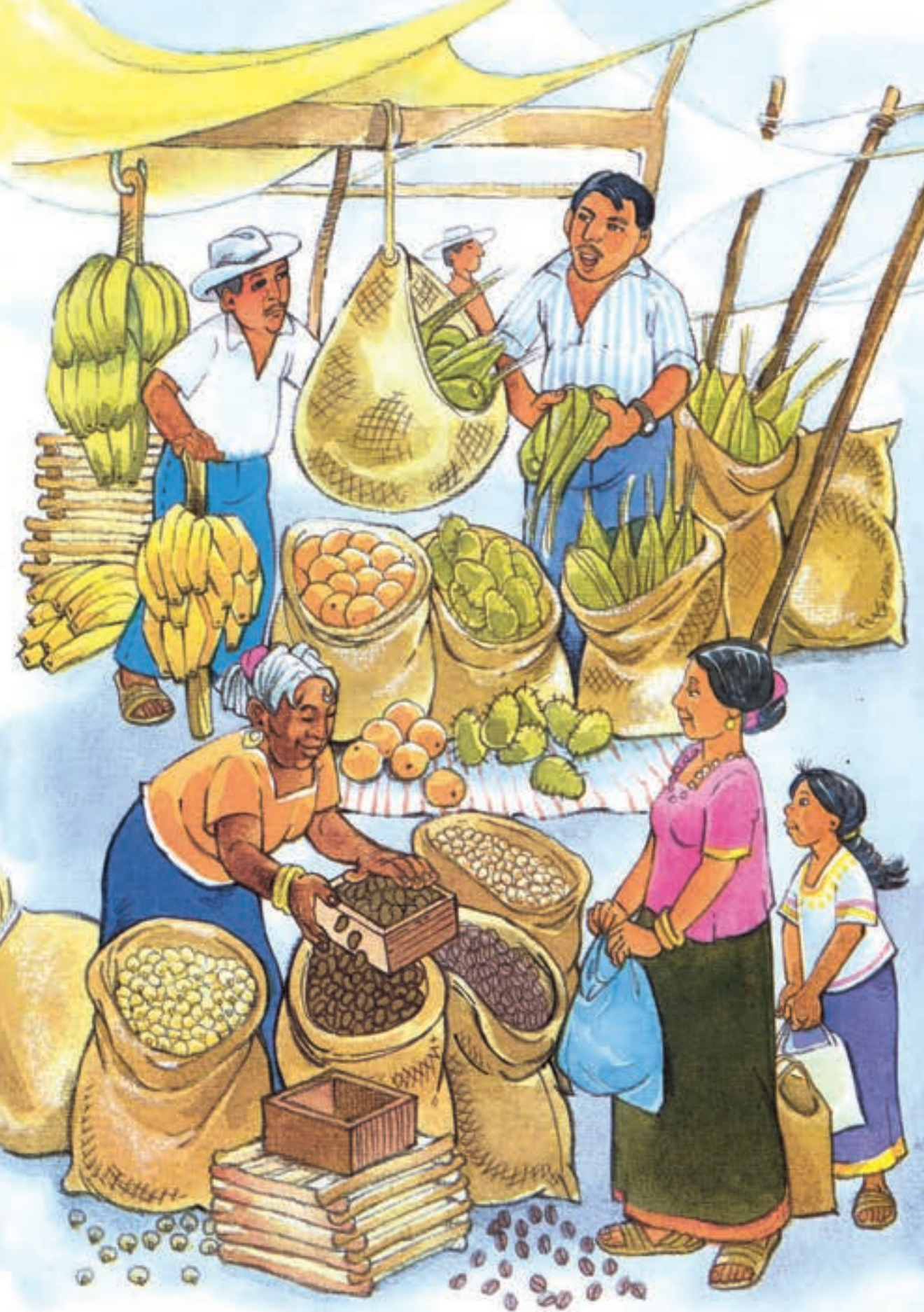

Matsøkuy.

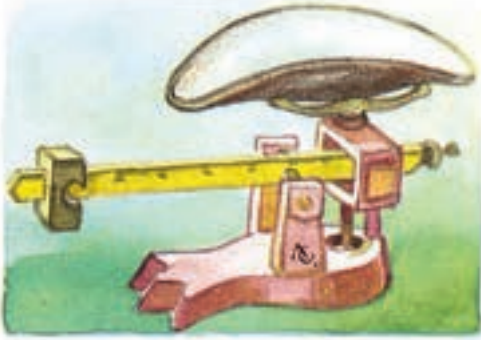
Matsøknømpaji teji jømji øm tøba,

**gaji im pakpa yote, kanka, tøm
køxkuy y yøkjav.**

**Gaji matsøknømpa y juyonømpa iy
maøxukpa yam patø yøji iy
yuyxukpa in pønøktampa tøm døkay,
ney dexe xøk y yoya.**

**Møtsan tsa' øy kungøxukpa
utsoxukpago'.**

**Bi tsimapit utsoxukpa
ney dexe juyoxukpa.**

**Juyoba maktaxan
pon, tanpago' tum juykug.**

**Bi xix øy utsxukpa
tsankuy wikipit.**

Nomø junang iy utsxukpa y jaytseye.

Patanux pøntampa ju' tøji nø'mumu.

Wakaxdøkay nøkxukpa ju køxkuynømø.

Ju' tøji kokø nøki maktan.

Nøki kuy pøktan ju' tøji tsin.

Ju' wøjpa mixta, jaya møxtøba.

Jaye eyak tsame øy pønøk paji ju'.

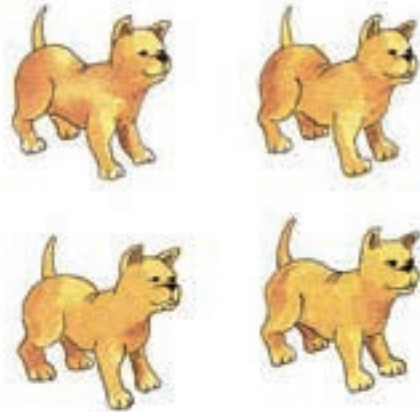
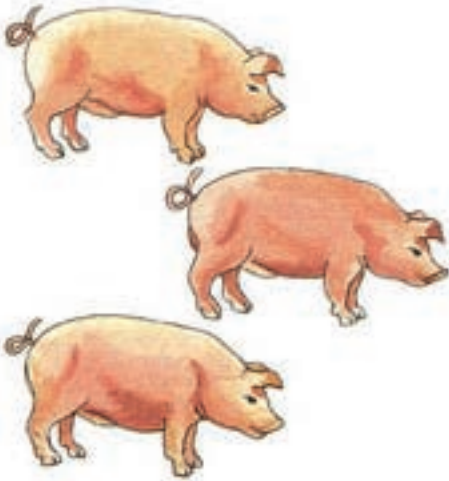

Matsøknømpaji

Bin tsetse tijøy xix juyi matsøknømpaji,
øy pønøkø biy chik yomanak. Yetse øy
ontsekøyø junang øy maøxukpa.
Degaji yak juytsioyø bi matsøkpa,
biy chik yomanak møtsøokmangø
xixmaøbaji, mine biy mama. Chik yom'une
yuk'ixe nøntiwam yaki, jøyok mangø.
Tum yooma' yetse, ga' yak jukminoyø
biy tøkjonang. Yetse biy mama
yak yukø'oyø.

tsəmipøn mok pøkminpa nəkpa nøjo nubiyudøkay

køxoxukpa yoyadøkay nu'døkay wikxukpa

piyudøkay mok pinxukpa tujtan mane'wikxukpa

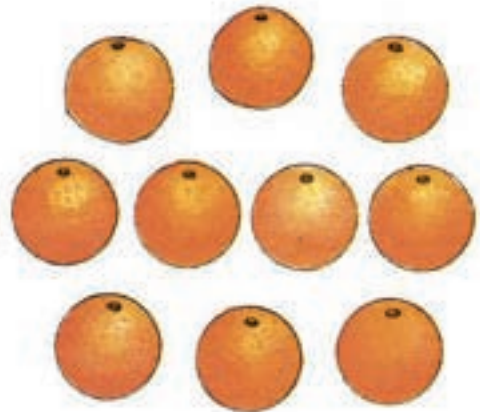
wøxtujtan patanux

tudujtan

maxtujtan patanux

makan anaxa

makan ko moxon axux

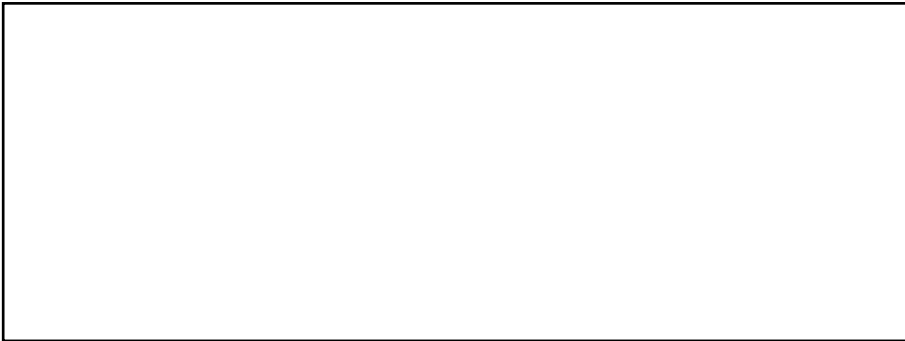

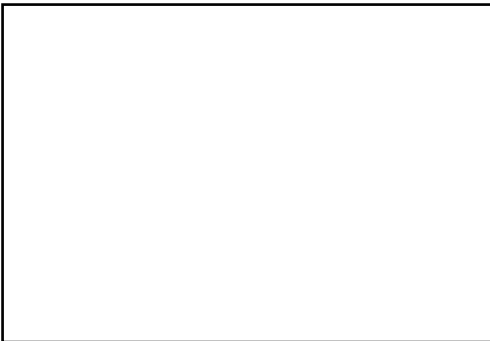
+

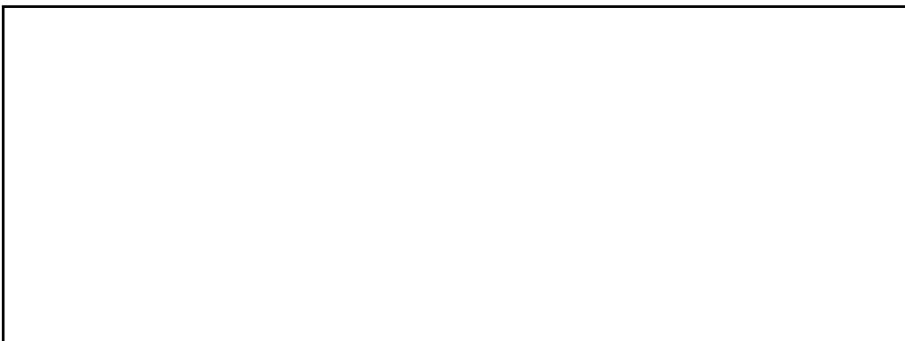
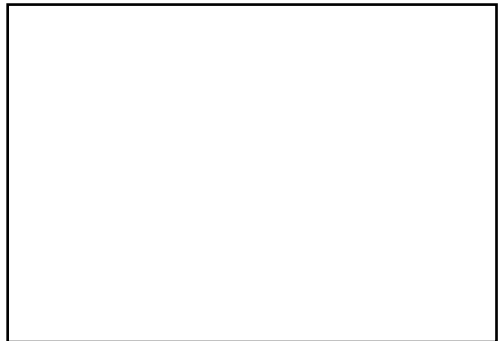
Tsekø jutsun piyu øy angikpa bi pøng.

Tsekø eyak yoxkuy neytuman bi tsapjøxø.

+

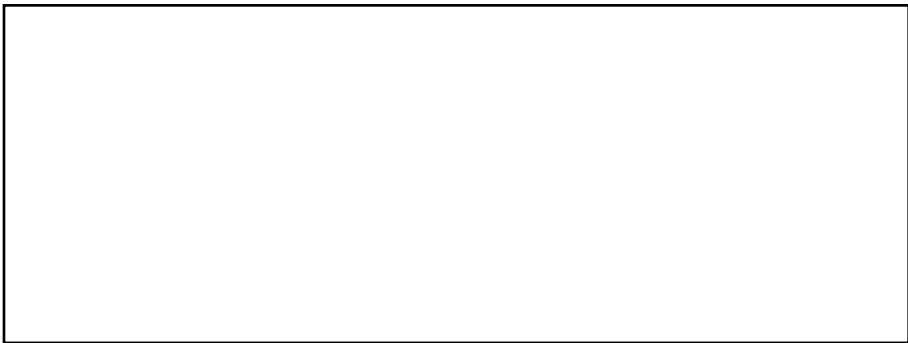

Tum yooma' nømøy
mayø metsang chik okox.

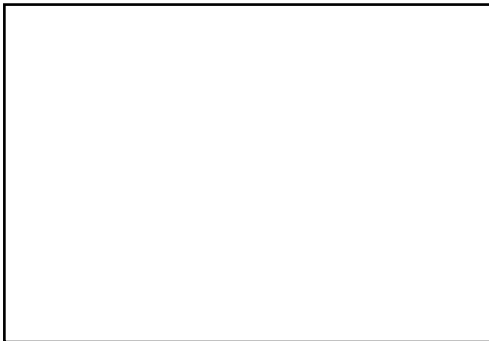

Tum yooma' øy maøyø
tumø biy chik okox.

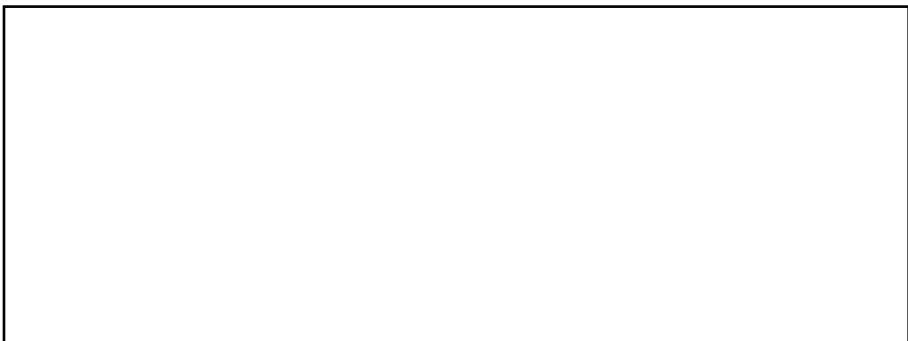
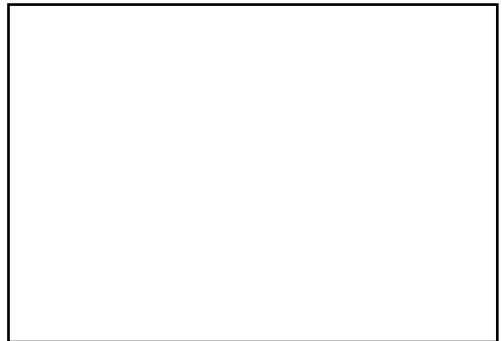
Jayø jutsøn chik okox tsakømjayø.

Tsekø ney komo junang tsapjø.

-

Bin yomø'awin tijø iy juyoye matsøknømpaji:

tum	mono
metsang	pataja'
tuang	møng
maktaxang	tøtse
moxang	tajwin
tujtang	koke
wøxtujtang	axux
tudujtang	pojok
maxtujtang	ane
makang	jayokuy

Jayketa mix eyak tømdøkay.

\$10.00

Øn pøktsongø bi Pedro Miguel iy jamatin
makan pesu, bi nø' iy yojkuy winjok
xepe.

Tøk'anjø 10 de enero de 1995.

Santiago Solano

Tsøkøta eya mix. _____

Bi jamatin.

Bi tenkuy jamatin tøømpa angyojgo’.

Tum tumin iy nøji bi winjok jamatin.

**Makang pexu
xix juyø.**

**Ipxan pexu yoja
bi møng.**

Bi kanka øy pøkø metsang ipxang ko makang.

Tum chik jay'üne yak angkimoyø biy
mama, yakø nøko iy xix juyø,
yøtsø bi matsøkpa anji, tsøkø biy
xix y yojobam mayø yay patø biy
jamatin. Øy møtsokmangø biy kankajo,
ti biy tøkjo tsakømø bi jamatin.
Tijkøtø iy juyi biy xix.

Jayø bi angmøt tsamø øy noji.

Jayø tun angmøk tsamø.

Chik jay'une jamatin maypa.

Bi xuyu øy
tøxukpa xøk
xoxkuy

Bin jaatong
kuy wøkpa
tsamkuyjo.

Ekenjo ane
tsanpa bi
yooma'

pøngdøkay
xaoxukpa
yujkuyjo.

Niwaytsa køxi
pitsi japa
yooma'døkay

Bi xøk øy
køyujxukpa
jetapitjønang.

Bi tsimapit
nø' jøpxukpa.

Nipkuypit
yoxukpa
chikxadøkay.

Jayø bim tsøkjaba køjø.

nipi'
mok

tømdøkay
patanu x

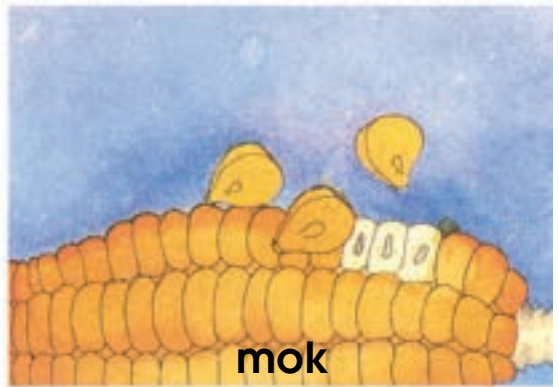
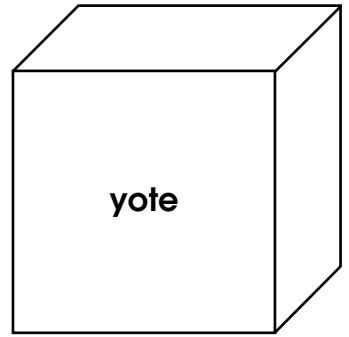
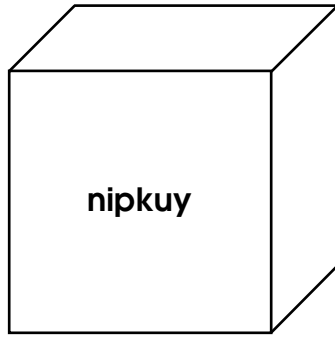
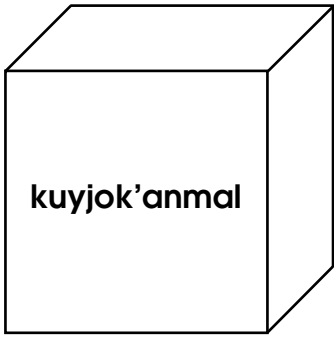
jopøokuy
xuyu

Jayø øy tsøkpaxø.

anmaldøkay
piyu

mayokuy
tumø

køxi
xøkøxi

Møtsi jøxtsøki yø tot pit.

Ap nuku

Tsukumo jokoxto koya
nikoteka tsipa'a
jukuto maja.

Natsi natsí.

Kemba eya jaama'
jomepaja jayapá
mimpa
moxang yooma' - jaga
kaxlapojon.

Jayø eyak wane.

bin awin

bim awin

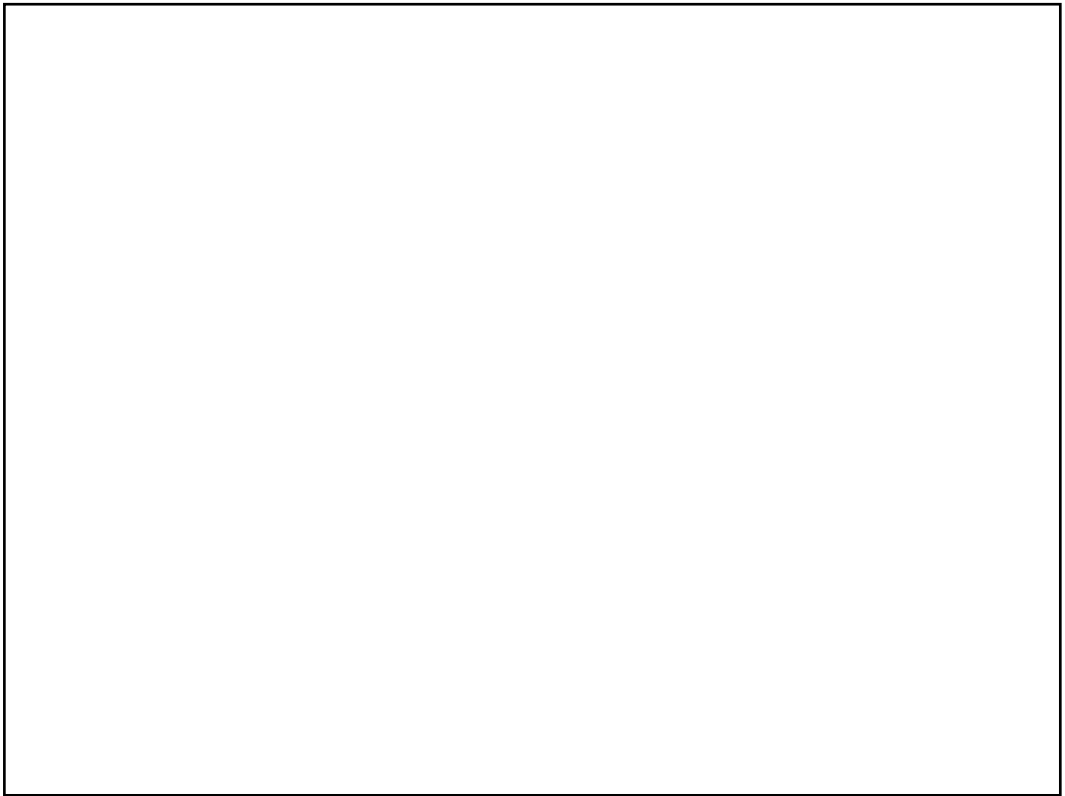
biy awin

døy awindøkay

døm awinja'

dedøkay awin

Jayketa mix eyak tsamedøkay.

Yotejuykuy.

**Tum jaama' tijtamø jøytijø øn
yote juytamø, kanka, yøkwij, køak.**

**Degaji øn yojtamø jamatinpit. Makan
pexu in tsidamø bi kanka, bi køak
moxan pexu. De mintampam in ixtamø
tøm maønømpa tun aka, gaja
jøytijø. Gaja jak yoja y maøxukpa
bi tøm, bi yote nøti.**

Antsoa bi ontsøk'okuy tsame.

Ju' bi tijøy yote juyxuki.

Bí tijxukø jøytijø tiyanja øy juyxukø.

Jutsøy pøxxukø bi kanka.

Øy nøxxukpak uy minxukpak tøm juyxukø.

Yojaøyø bi tøm gaja u nøti.

TØJØK TIJØN TØM JUYTAMØ.

Tøjøk tijøn tøm juytamø.

BIN ATSI ANAXA TUKØ YØJAAMA'.

bin atsi anaxa tukø yøjaama'.

YOTE MA'DØKAY JAK MINXUKPA.

yote ma'døkay jak minxukpa.

YOYADØKAY MAKAN PEXU BIY YOJA.

yoyadøkay makan pexu biy yoa.

JAK TØM NØ' AKA.

jak tøm nø' aka.

Jaytsoa bi winjok komijaye wakxinpøjəŋang.

Ana

Mama

Tatbida

Juxtixa

**Bi tuj takpa jømjiyok, dexe nõ'
jowa tsøkpa kumkuydøkayjo.**

bi tuj

bi møyø

bi uxøwex

kotsøk

møyo tuj

nø' jowa

jaama'toma

nø jowa

Nø' jowa

**Møjmø takpa bi tuj, tejinam
bi tsamkuy yay wøkxukø iy
nøkxukø pøngdøkay. Yay yøktøxukø
bi ya takam bi tuj, okmanpa
bi jamatema. Pitsko ixtentan
bi wøt kuydøkay un yakxuktamø.**

Jaama' y xepe.

**Tsamxukpa bi ney tatbidadøkay
junang tsøkømə bi jaama', ga'døkay
øy matonxukø, nømøy tsamø biy
jatondøk. Winjo tsøkømə bi nax,
Bi jaama' ga' tum jukutøk, pitsko
yaki ya nømo iy tomøyø gaji,
biy møy' bi xepe y biy manakdøkay
matsadøk.**

**Bi xepe ga' tum yooma'
gaji teji nax, nømoba
íy jejnømø, tøji pøng
wikpa, yoxnømpa gaji
nømukpa jak tukø.**

**Xepe biy jaya bi jaama'
tukxixukpa bit pøkoba
bi xepe, bi pøn tijam
iy jejpaji.**

**Matsadøkay ga' bi
manakdøk, gaji
nønti jukutøk, ni
yøma, tsuji tatspa,
okmanxukpa antsaji,
xønkønømitøn nøkpay
monxukø biy tøkjo.
Gaji yaki ya tøkø,
teji powø y nø'.**

jaama'

Bi jaama' dø
bi jaate tejiwø
nax iy kopak

xepe

Bi xepe bi
yooma' pitsko
tukxixukpa bi
pøkoba bi xepe

matsadøkay

Bi matsadøkay
dø manakdøk
xejeyxukø

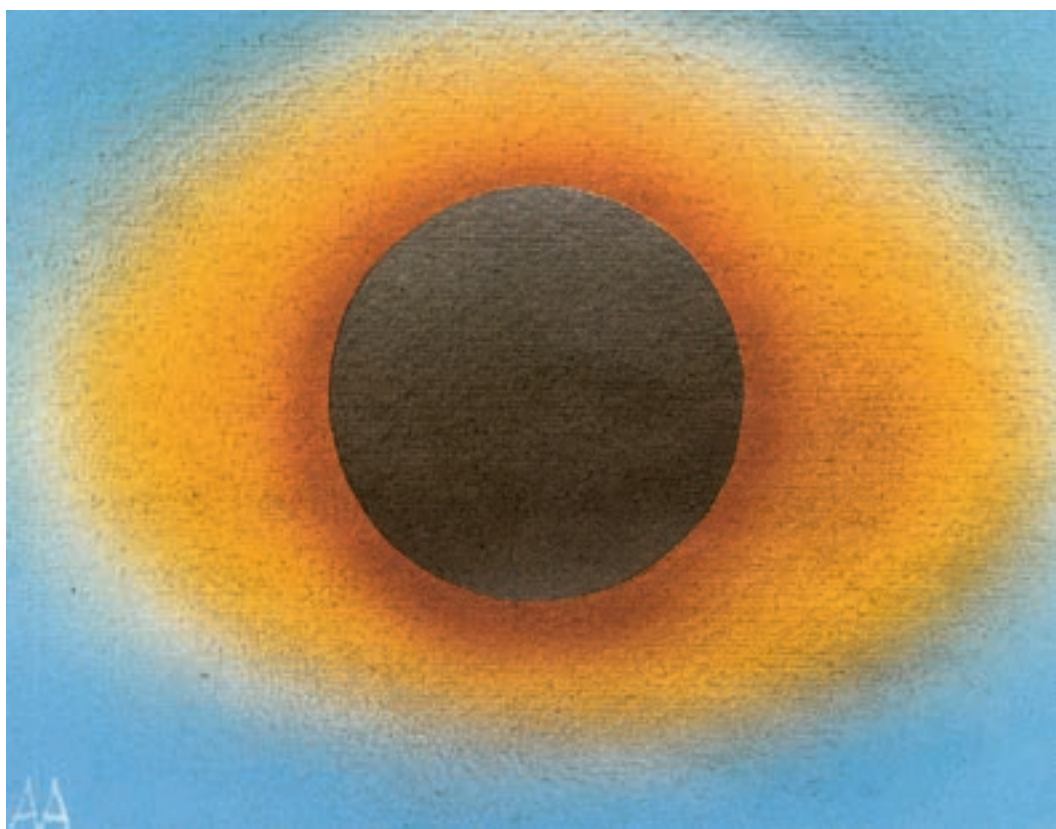
chik matsadøk

Witxukpa yøjøng
kajan bi komi
matsadøkay.

nøjo bi xepe

Tsøkø y jayø nax iy kopakjo tejixukø

Jukxukpa bi xepe.

**Bi yooma'døkay jumoyxukø bit,
ya wøjø iy amaxukpa bi xepe
iy wakxukpa bi. Oraytanøk kinøk
okmanpa bi tukxi, jaama' xepejønang.**

**Bi jaama' øy wakpa bi xepe. Jumoyø
bit bi yooma', yakø øy watø biy
mankuy wiki, tum tsapats yotepit,
ya powago' biy une xøta notso.**

Tsiwø angnamtsu
wøkpajak nø',
jak tukø angwayay
øm yoxpa tsinjo.

Øm amaba jaama' bit,
oraytanøk kinang
bim une poba
jøp tsawiaba.

Jayø eyak tsamøtsi.

Tøjøk tun'adamø neydexe jaamakukjo.

Yoxtamø yujkuyjo neydexe tujo.

Yøjaama' maktamø neydexe jinin nøjo.

Køpi jotentamø neydexe oktsajo.

Angmaytamø tøkjo neydexe wanømø.

Jayø eyak tsame øy pønøkpa neydexe.

Bi jaama' pjsønpa bi
nø' køxi.

Tsøkømpa bi inø
taktøbam bi tuj.

Takokmanpa bi tuj.

Pitsønpa bi naktøma
pøtampø bi tuj.

Tuj øy koyumi

Bi tuj tøjy koyumi, yak angkimopa,
ya witø nøytumø, ga' yak nømjaoba
jutiya wanakpa nax iy kopakjo.

Nømxukpa øy yak kinkaxukpa bit,
tum nøkpa ya poy mine.

Pitsko ya poy takø, tum nøkpa
gaxe minpa bi jaama'tena.

Jaykøta eyak tsame øm muxpa.

Møyø nømpa bit y bin
tøk angxa tøkøba
jonjo, wanakpa tsapjøng.
Nømoba øm yakawø.

Takpa bi tuj
wøjpa bi najak,
glo, glo, glo
wanpa biy unedøkay,
gli, gli, gli
tsoko nøjo møtsøkukpa.

Bi chik tun
jak tukø.
wikpa unedøkay
minxukpa, nøkxukpa
y jemji møtsøkukpa.

Jayø møtsan chikwane mix øm muxpa

Yox Tampa okmangø bi tuj, degaji mujtamø.

Yøxtamø xokijo okmangø tukxi degaji
witudamø.

Mintampa kotsøkjo tsongtamø kujang,
degaji jukpoyø.

Ankukaxukø møjmø inø degaji okmangø bi
tuj.

Yooma' pøkpa mayø jøyø big une degaji
nøkø.

Jayø eyak tsame øy pønøkpa degaji.

Nøjowa

Tum amintø møjmø takø bi tuj,
jayø moxan jaama', kukjaama' y
tsuji takø. Bi mokdøkay møjmø
tømawø jøknøkxukø, yak
pønøkoyø bi xøkpajak. Neydexe
wakaxdøkay øy pøtøxukø
tsinkuy pajak yak pønøkoyø, bi
tundøkay øy yak jumø, ya pøtin.
Jømji nømpa jayam yampa takø
døxø bi møyø tuj.

Tsøkø jutiya tiyø nø jowa bim kumkuyjo

Jayø jutiya tijø nø jowa døm kumkuyjo.

Tøk'anjø tuang de mayo de 1995.

Pøndøkay

**Øn wøjtampa jemji bi pøngdøkay,
nøkxukpago' joji iy kumunyoøkø,
gaja waynøjik tun.**

Bi Juxtixa.

Jayø tum toto tsame wejpa pøngdøkay.

Bi uxøwøx

**Jømji oktsam'oba bi uxøwøx
okmanpa kuandu bi ap tsajin
pitsømpa biy tøkjon iy okwanakøba
bi wøkpajak. Ga tsøkømpa kuandu
jowaaba bi wøjpajak. Dexe yøtxpa
bi nax y bi tøkðøkay. Bi ap
tsajin jaypa wituba møjajon.**

Matontama.

**Dexe kuandu okmanpa bi
uxøwøx, um yukpoytamø
xøjøjo, pitsømtama ponji
y tunja. Nømoba bi kojom
køtøkjø u nøa køtøkjø nømoba
in tempøtø bi uxøwøx.
Bi unedøkay ya wøjø im
winyukpoytamø xøjø pønjo.**

**Tsøkø tum toto junang nømoba yak
okxø bi jukukøk**

A series of horizontal lines providing space for writing, consisting of 15 lines in total.

Tøjøk yøkxø uxøwøx ya jumø tøkðøkay.

Ju'uwø bi møyø ya takø bi tuj.

Pøtø bi jukutøk eyak yujkuyjon, ya køngø.

Angmayø bin awin ya muxoyø.

Øn juyø in kanka ya dø minja.

Jayø eyak tsame øm pøba bi ya.

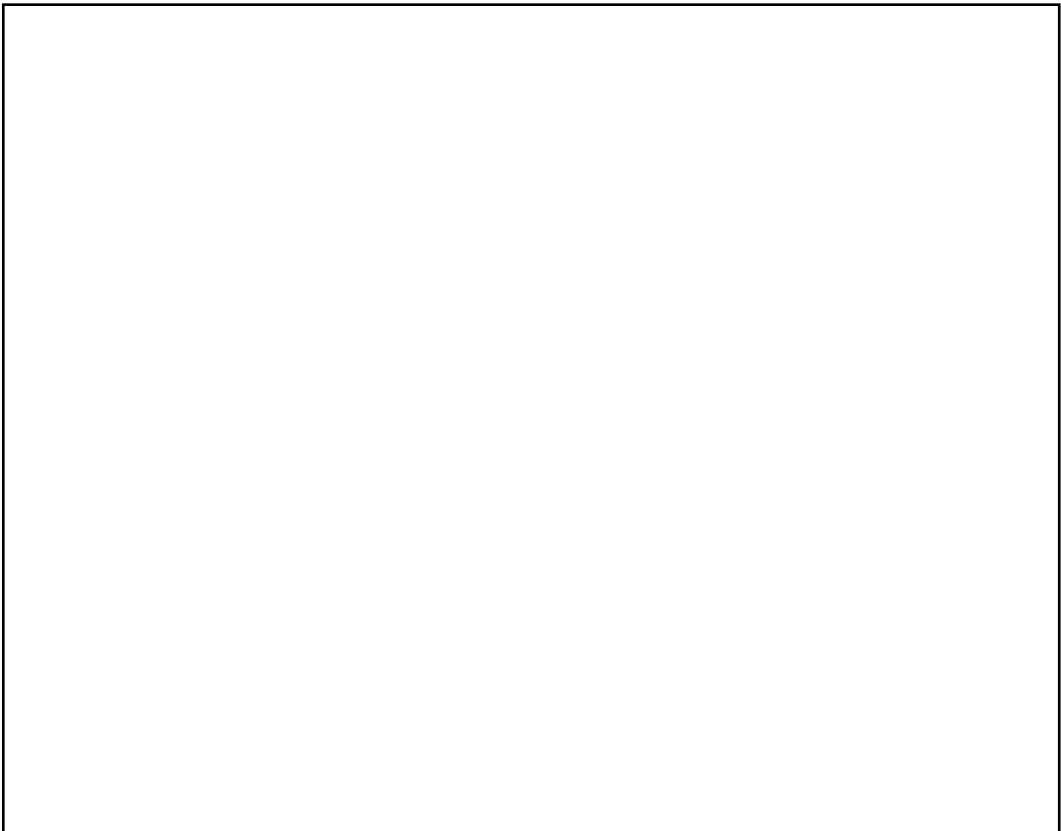
jamtana

tuj jaama'

Bi minpak xepe okmanpa bi xawa,
yoba bi okox iy aydøkay, bi
jondøkay jukxukpa y akxidøkay
jonøntsøkxukpa. Pøkpa ga' xepe
yøtspa tuj jaama', mok niipi
nømpa go' bi pøndøkay.

Tsøkø tum tsame bim wit awinjønang.

Døx yukpoypa yey tunjo.

Døx yukpoyø tøjøk tunjo.

Døx yukpoypanam joji tunjo.

Yukpoypanam bin awin angmaykuy tøkjo.

Yukpoyø bin awin angmaykuy tøkjo.

Yukpoypa bin awin angmaykuy tøkjo.

Tøjøk yoxtamø yujkuyjo.

Yøjaama' _____ yujkuyjo.

_____ yoxtampan yujkuyjo.

Yøjaama' yunpa wøkpaajakjo.

Tøjøk _____ wøkpaajakjo.

_____ yunpanam wøkpaajakjo.

døx	yoxpa
mix	øm yoxø
de'	yoxe
nenja'	yoxtamø
døxja'	yoxtamø
mixja	øm yoxtamø
de'døkay	yoxukø

Yaktane bi tsame.

døx _____

mix _____

de' _____

nenja' _____

døxja' _____

de'døkay _____

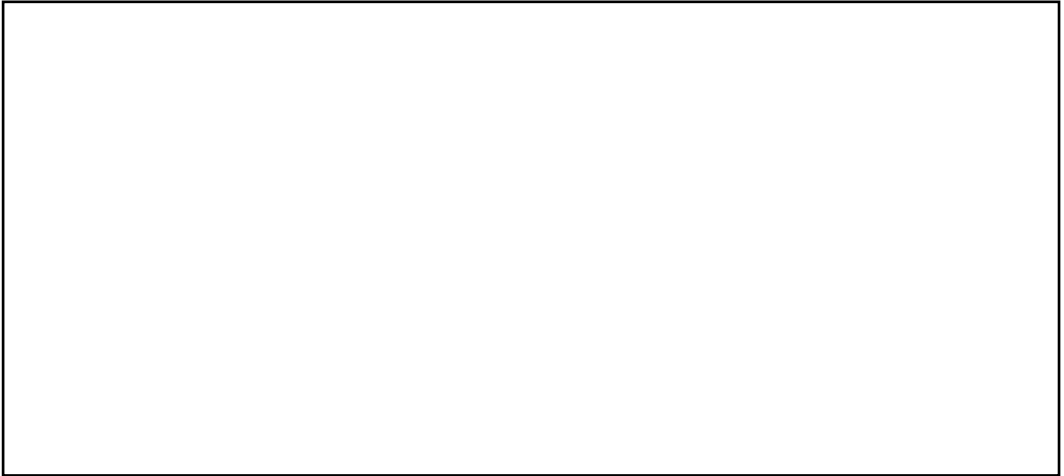
Tsøkømpa mayø.

Ya jaama'tena bit tømawø bin
mono yujkuy, gaxe bi møjmo
matsøkam yey. Øn juyø pinøk
bim tsø mipøn. Yan tsøman
bin kopakjo bi mokdøkay.
In pønøkpa pinøk jøytijø
maøyø jemji, gaja øy
juyxukpa.

Ya nømo.

Bi uxøwøx ya yøkxø bit, ya
jowa awø bi wøkpajak bi.
Dexe ya jøknøkø bi yoyadøkay,
ni bi mokdøkay. Møjmo mok
pinøk yey angitampa.

Tsame bim jowanampø y nemø junang jowane.

Jayø angmøk tsame.

**Døx tijam xepe anji
møjmø yaji, gaja
jak tukø. In ixø
bi popo pøn gaja
jejpa.**

Nøktampa nike øy takø bi tuj.

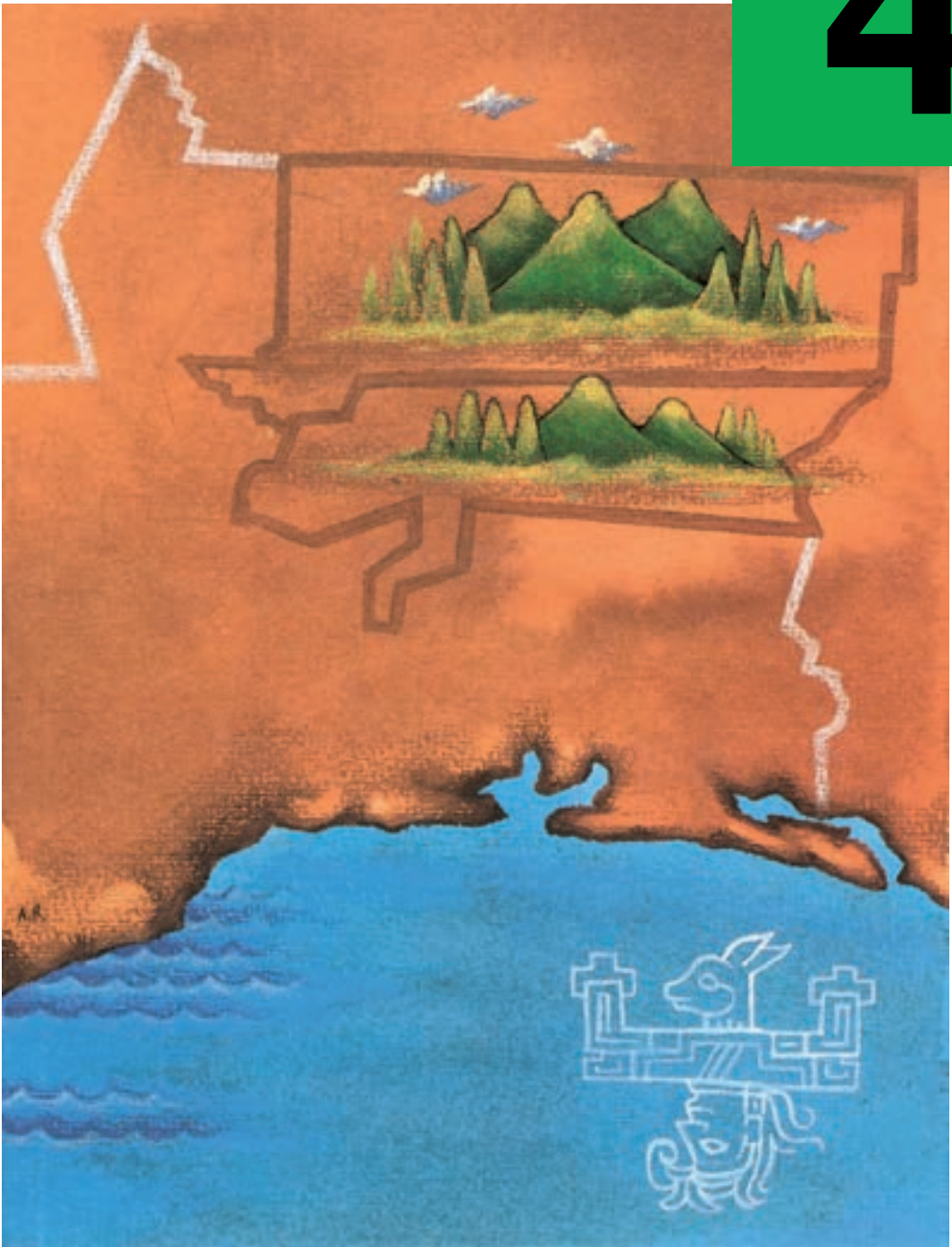
Yukpoytan nike øy toyø døm mangkuy.

Mintampa nike øy oktsutøkønøman.

Xaodampa nike yay takø bi taj.

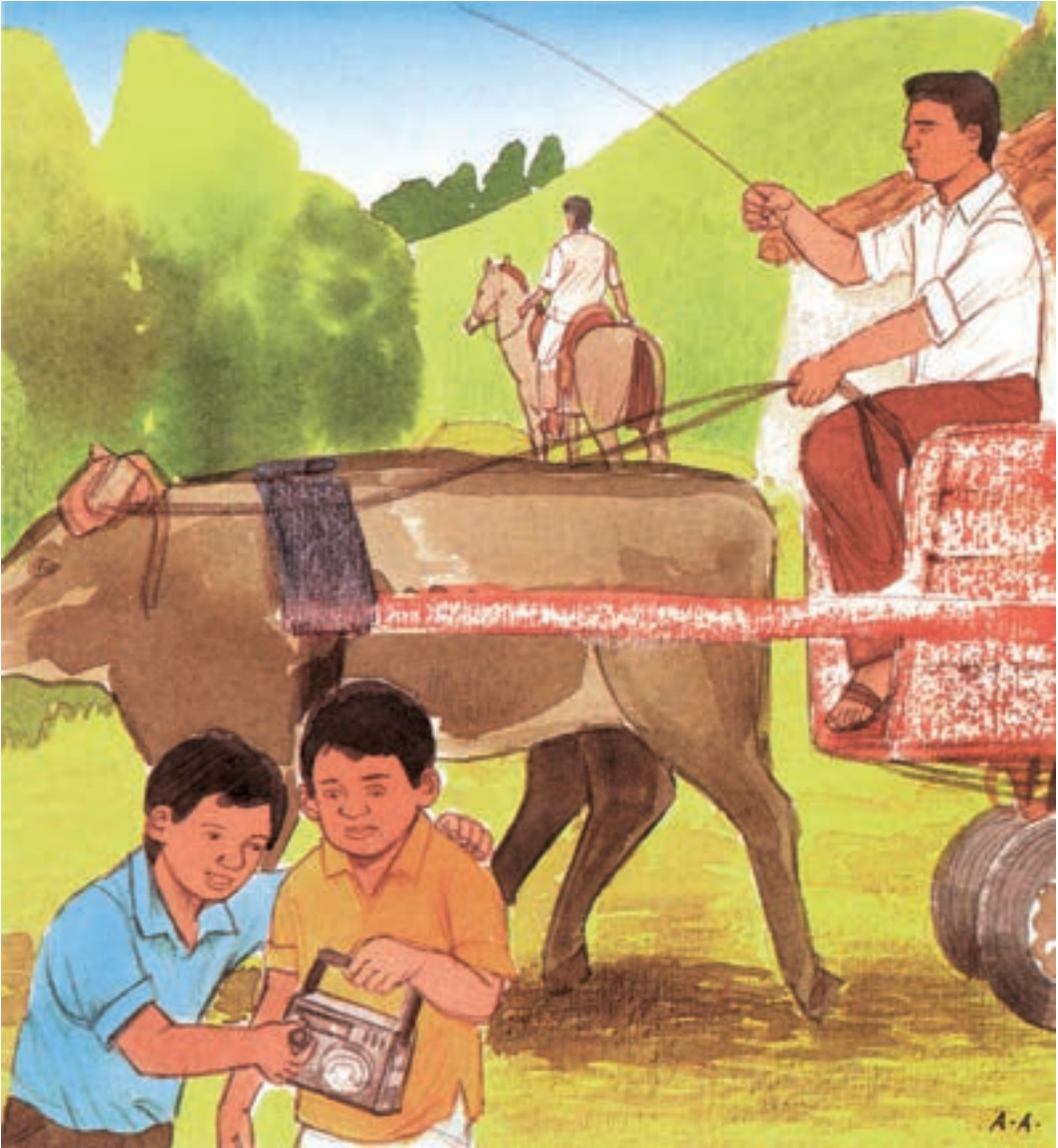
Møtsødampa nike yay mine tumødøkay.

Jaykøta mix eyak tsame øy pønøkpa nike.

Bi ney nax.

Tø nax nøy tatbidadøkay juyø,
 nøkpam mõjmø amintø, yøji
 jøjtampa bi angpøng pøngdøkay.

Bi nitsønwiti.

**Nøy kumkuyjo bi bejcha dø tsømwitampa.
Ga bin nitsønwitampa kuandu nøktampa,
tum kumkuyjo. Tøm maødampa bit, bi
bejcha tsømnøkoba. Bi nubiyudøkay dø
pøkwitampa nø. Neydexe teji wanpak
tønkyu øy matonxukpa ney awindøkay.**

Eyak kumkuydøkay angpøng tsampa.

Tøji eyak kumkuydøkay øy tsampa tum angpøng, neydexe nenja.

Makan ko maktaxan angpøng øy tsamxukpa xøjø kumkuyjo.

Bi angpøngdøkay.

Xeje angpøng øy tsamxukpa yø nax dø jøjtampa, dexe bi jøytiwaydøkay, bi ayukdøkay. Biy tsøkidøk, ney komo nenja in tsøktampa.

Wintsamokuy

Øm tsamtøkaba eyak pøn im
muxpa jome tsame, yampam
matoa yakju. Ga'døkay iy
muxukpa, møjmø jøjxukamgo'.
Mix yam muxø, yampam kømatongø
ni bim awindøkay jønang. Ga'døk
iy muxukpa. Nøkpam tsamtøkawø
im nøjjaxukpa.

Bin Atsi

Maxantøkjo Tuang junio de 1995

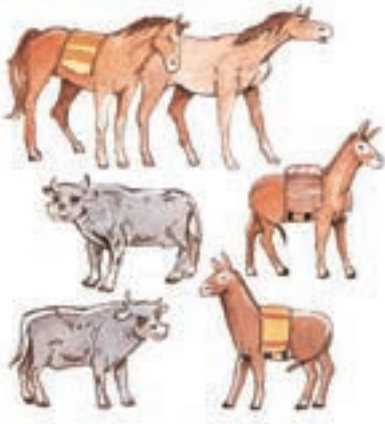
¿Tí amintø tsøkømo bi maxantøk?

**Yø maxantøk jayam øy tsøkxukø,
døx wakxinmam, yø ney pajnøyam,
nømxukpa pajø kuandu yowø bi
tsa jam yøji.**

¿Øm wøjtsøktaman døxøø kø tsøki?

**Møtsan poam øy niwanyojxukpa,
ney dexe øy kønyoxukpa.**

Tsamteka tumø bim wit awin y jayø.

Bi tsø mipø øn angitampa
yøji, en yak yoxtampa,
neydexe dø tsøm witampa.

Bi juuba, yukpoypa ney
kumkuyjo, pøn tsøm wikpa,
tømdøkay, nøkpay maøxuko
jeytijø.

Wanpan tøn kuy øy
angixukpa bi jøjxukpa
bi kumkuyjo.

Bi jayøk toto tej'eya
øy jowanpa, dø yak
muxtampa tí bi tsøkømpa
eyak kumkuyjo.

Yø kumkuy øy tsampa
 iy tsame iy otonxukpa.

Grupos indígenas de México.

eyak tsame, neydexë bi yøki

Xokijo, makang dø mayo dø 1995.

Mix tøbak kumpanjatong.

Yø jaama' mix jayjaba yø toto,
øn tøba patømdama wøjø, døxja'
wøj tejidamø yøjønang.

Døy ga' pøtøk xepe tijø bin
santuyjaama', dø xøadamø, køxi
tsøktamø tijø dø ixuki bin
wit awindøkay, angmaypa
døxjønang. Døxja nømtamø øm
mintampa mixja', dø ixtukodamø
yaki ya yøtsø.

Dey eyak jaama' mix ixtuktampa.

Bin kumpanmanak.

Jayø tum toto bim atsi go'.

Rmte.

Pedro Sánchez Morales

Calle Independencia Núm. 15

San Miguel Chimalapa, Oax.

C.P. 70155

Sr. Joel Cruz Pérez

Morelos Núm. 120

Juchitán, Oax.

C.P. 70000

Jayø tun toto mone

Bi witkuy

**Tum yooma' biy jaaya' jønang,
jak wikxukpa eyak kumkuyjo
iy angwikxukø. Tøji jaama'
nøkpay juyoyxukø yajijo y
minpay matsøkkukø yøjik
kumkuydøkayjo.**

**Nømxukpa tumpon tijxukø tum
kumkuyjo møjmo yaji.**

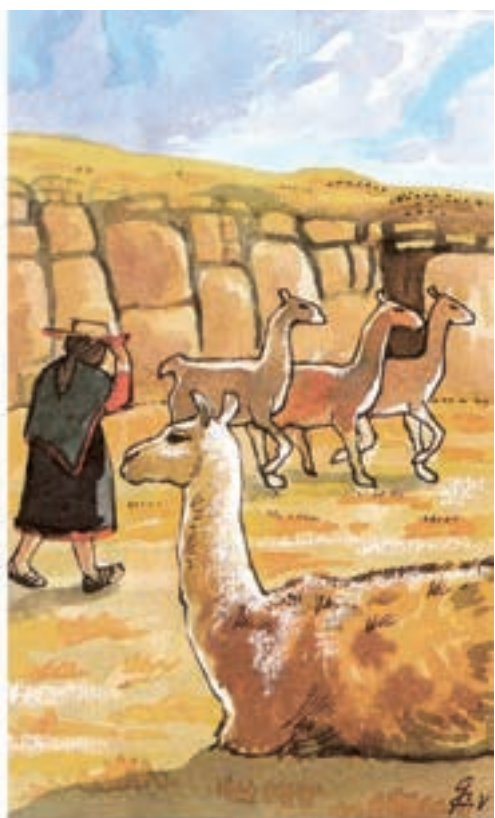

tsøkøm win

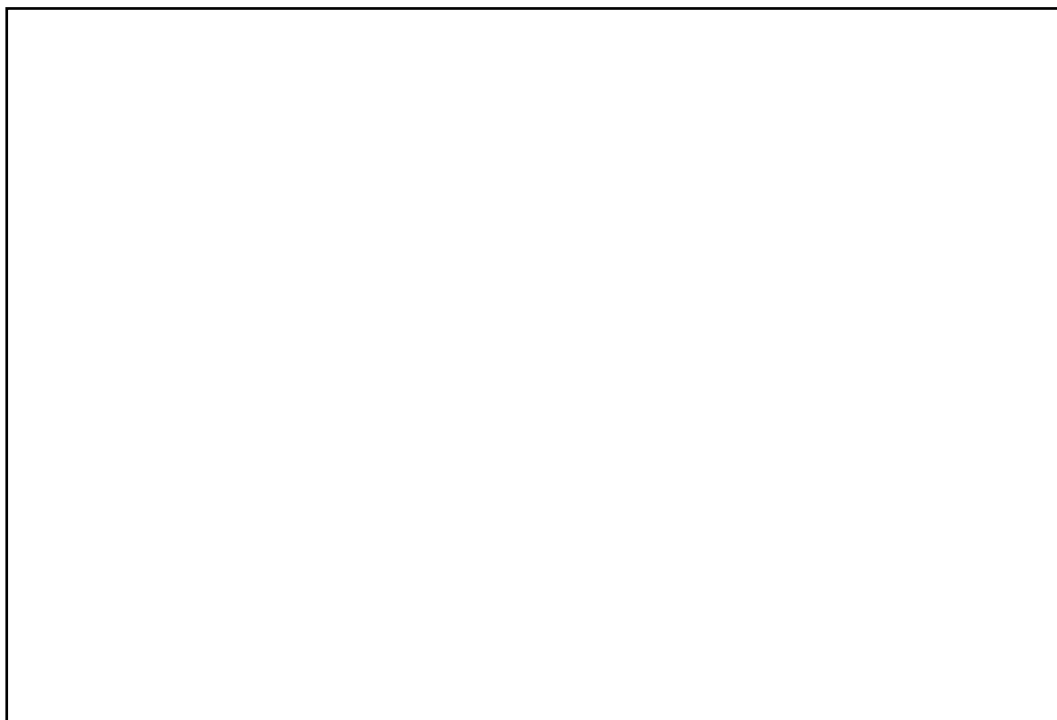
Xøjø pøngdøkay

Yø naxjo in jøjtampaji teji bi
pøngdøkay xeje kønpa: tsapatspø,
popo, yøki neydexe teji yone, wixki
jopeji y xeje angpøn iy tsamxukpa.

Tsøkø junang bim kumkuyjo watay u topa.

Jayø ti køxi bim witampa døm kumkuyjo.

**Yø' pøng tøm tukpa
de' une tøm pimpa
ga' yooma' tøm jopinpa.**

Jaykøta mix eyak tsame komo junang tsapjø.

Tsame tukuy.

Mix tsidampa yø toto tsame døm
tsankuyjo, in tødampa yakøm
jowane y nømø junang øm amaba.
Øn tsøktamø mixgo', øm muxodampa
jowantamø im jayodamø.

Tøji tsame bi ya tukø, mix øm
nømpa wøjtsøktampago', nømja'
bi muxoba, ga' dø nømjadampa døxja'.

Kumkuy øy xøn

**Bi tenneyø unedøkay
makang ko tuang de septiembre
de 1847.**

**Nøk pam møj møj amintø, bi popo pøngdøkay
eyak kumkuyjo tøkø yø ney kumkuyjo.**

**Ga' amintø, bi tenneye øy kotukxixukø
ney kumkuy. Tukxixukø y kaxukø bi
komi tøkjo aju'nømøji bi makan ko
tuang de septiembre de 1847.**

Bi kumkuy pøn tsaji neywin awø. makang ko tujtang de septiembre de 1810

**Møjmø amintø ney kumkuy tej'awø
pøn popo tsankuyjo.**

**Miguel Hidalgo y eyak pøndøkay ga'
amintø yay yak ankimtøwam iy windøkay.**

**Bi pankuktsu dø makang ko tujtan de
septiembre de 1810, Miguel Hidalgo yankukawø
bi pøndøkay bi kumkuy øy nøji Dolores,
iy nømjayø nøkpan tukxidamø. Dexe
okmangø bi tukxi.**

Okmangø bi tukxi metsang makang de noviembre de 1910.

**Yø kumkuyjo ankimotijø tum pøn iy
nøji Porfirio Díaz, ankimoyø tuan
makan amintø Møjmø pøndøkay
nømxukø yaki ya nømo iy angkimoyø
møjmø amintø.**

**Francisco I. Madero, møjmø pøndøkay
yak oknøk'oyø, okmangø bi tukxi y
Porfirio Díaz ya ankimoyam yukpoyø.**

**Bi toto tsøkømø 1917
moxang de febrero de 1917.**

**Bi toto tsøkømø 1917 jayø junang
dø tsidamawø y junang yoxtampa
bi pøndøkay.**

**Bi toto nømpa mix y bi unedøkay
yø kumkuyjo tøji køy nøkø
angmaykuyjo.**

**Bi powi yote iy jama'
metsang ko makang
maktaxang de febrero.**

**Bi powi yote øy pøkwikpa ney
kumkuy, bi pøndøkay, bi nax, bi
wøkpajakdøkay, pitsko nømtampa
bi ney nax øy win.**

**Bi møtsan ko makan de febrero bi
ney awindøkay xøadampa.**

**Bi niwajokuy dø nø'
makang ko wøxtujtang de marso
de 1938.**

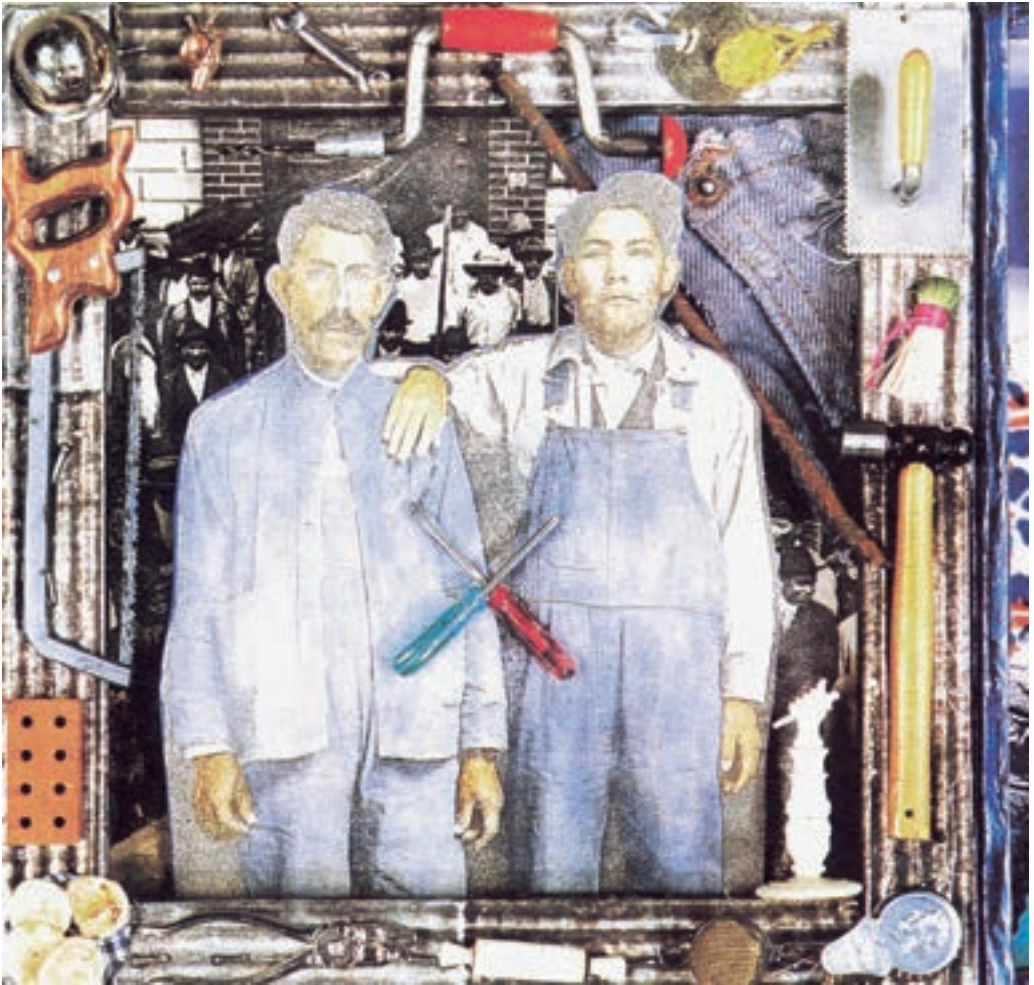
**Bi makang ko wøxtujtan de marso in tsøktampa
bi jaama' bi juxtixa Lasaro Kardenas,
yak nøykotsonoyø bi pøndøkay yø
kumkuyjo, iy tsøkmuxø bi nøy nø'
yak tsakømø ney yø kumkuyjo, bi
pøndøkaygo'.**

**Bi Benito Juarez iy poan
metsang ko makang tumø de
marzo de 1806.**

**Bi metsang ko makang tumø de marzo øn
tsøktampa biy poan bi juxtixa ney
kumkuyjo: Benito Juarez.**

**Benito Juarez øy nømø kø jemji bi
kumkuydøkay y bi pøndøkay ya
nø moy yøkjotøkøyo yan kumkuy.**

Yoxkuy jaama' tumø de mayo

Bi yoxukpak pøngdøkay tøjij okjejkuy.
Bi toto tsame nømpa ya nømo øy yoxø
tudujtan ora ga' jaama', tejiy key okjejø
tum jaama' ga' xømana.

Bi tumø de mayo øy koxøaxukpa bi
yoxkuy pøngdøkay xøjø kumkuyjo.

**Bi tukxi Puebla
moxang de mayo de 1862.**

**1862 bi tukxibat pøngdøkay popo
yøtsxukø ney naxjo.**

**Bi ney tukxi pøngdøkay øy kotenxukø
ney kumkuy iy yakxukø bi eyajokanpøk
pøngdøkay Puebla.**

Bi win kumkuy oyti.

Bi powi tsajin nax, de ney kumkuy.

**Bi win, bi yote kumkuy y bi wane,
de neyti jejtampa yøji.**

**Øy yøkjoixøba bin tødampa ney
nax øyti y ney naxja.**

Lengua zoque de San Miguel Chimalapa, Oaxaca
Segundo grado

Se imprimió por encargo de la
Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos,
En los talleres de

